

JOURNALISTI

11
2018

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
94. vuosikerta 28.9.2018

Näpit irti lehdestäni

Päätoimittaja Hannele Peltonen
puolusti journalismia ja väsy.

8

tässä lehdessä

KANNEN KUVA: MEERI UTTI

◉ Toimittaja Jenni Leukumaavaara tuo Vihreään Lankaan maakuntien ääntä. **25**

KUVA: LIISA HUIMA

◉ Jos alaikäinen kertoo joutuneensa rikoksen uhriksi, uutisia pitäisi malttaa harkita ja tarkistaa vanhempienkin kertoma tavallista huolellisemmin.

21

◉ ”Suomen media esittää usein palestiinalaiset terroristeina, mikä vääristää todellisuutta”, sanoo Betlehemissä työskentelevä Mimmi Nietula.

14

KUVA: KAI WIDELL

◉ Toimittaja Kalle Kinnunen kirjoittaa blogiinsa, kun elokuva-alalla tapahtuu jotain kiinnostavaa.

22

KUVA: KARL VILHJÁLMSSON

◉ ”Som nyhetschef uppmanar jag reportrarna att skriva rubriken först”, säger Annakaisa Suni.

18

Järjestölehden toimittaja voi joutua taiteilemaan

MARIA PETTERSSON ● Twitter: @mariapettersson ● maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Suomessa toimii runsaasti laadukkaita järjestö-, ammatti- ja yhdistyslehtiä, jotka ovat sitoutuneet *Journalistin ohjeisiin* – mutta joiden taustayhteisöt eivät ohjeita tunne. Monissa lehdissä taiteilu journalismin, viestinnän ja tiedottamisen rajalla on arkipäivää, ja toimittajat joutuvat työssään pohtimaan, mitä ja milloin voivat julkaista noudattaakseen sekä *Journalistin ohjeita* että kustantajan toiveita.

Monet järjestöt ymmärtävät, että journalistisin perustein toimitettu lehti on lukijoiden eli jäsenten etu. Toisinaan toimituksissa ollaan kuitenkin ahtaalla. Kaikki kustantajat eivät ymmärrä eroa viestinnän ja journalismin välillä, eivätkä tiedä, mitä tarkoittaa aiheiden tai näkökulmien valinta journalistisin perustein. Lehdet maksetaan usein viestintäbudjetista, ja järjestöjen johto saattaa ihmetellä, miksi isolla rahalla painet-

tava lehti ei viesti asioista niin kuin johto toivoisi.

”Kaikki kustantajat eivät ymmärrä eroa viestinnän ja journalismin välillä.

Usein lehden ja järjestön tavoite on sama – jäsenten etu. Ongelmia tulee, jos jäsenten edusta on ristiriitaisia näkemyksiä. Otetaan esimerkki: järjestö on sijoittanut epäeettisesti toimivan yrityksen osakkeisiin ja johto ajattelee, että asian pöyhminen on järjestölle ja sitä kautta jäsenille haitallista. Lehti sen sijaan voi katsoa, että jäsenten etu on tietää, miten heidän rahansa on sijoitettu.

Aikakausmedian selvityksessä ammatti- ja järjestölehtien tekijöiltä kysyttiin, millai-

sia muutoksia he arvelevat painetussa lehdessä lähivuosina tapahtuvan. 66 prosenttia vastaajista arveli, että journalistinen ote korostuu. Tekijöillä on siis vahva luottamus siihen, että järjestöt arvostavat journalistisesti tuotettua lehteä. Viidennessä vastaajista kuitenkin arveli, että tiedotuksellinen ote korostuu. Tämä johtaa pahimmillaan siihen, että hienoista lehdistä tulee kuivia mainoslehdyyköitä.

Journalistin ohjeiden valossa toimituksilla on vain yksi vaihtoehto: lehti on vastuussa ennen kaikkea lukijoilleen – ei kustantajalle. Onneksi lukijat kertovat kyselystä toiseen selvän numeroin, mitä toivovat järjestöltä: hyvää, ammattimaaisesti toimitettua lehteä. Monille lehti on yksi tärkeimmistä syistä kuulua järjestöön ja sen suosituin jäsenpalvelu. Tämä muistetaan toivottavasti myös järjestöissä, joissa kasataan parhaillaan ensi vuoden viestintäbudjettia.

Kollegat hädässä Valko-Venäjällä

Minskiin on Helsingistä yhtä pitkä matka kuin Rovaniemelle. Sen kauempana ei ole Euroopan lehdistönvapauden pahanpohjimmainen. Viime vuonna yli sata journalistia pidätettiin työnsä takia. Elokuussa poliisi tunkeutui yhden ainoan päivän aikana kolmeen eri toimitukseen ja pidätti 17 toimittajaa.

Miten suomalainen journalisti voi tukea toimittajia Valko-Venäjällä? Kysymykseen vastasi viime vuonna Suomessa vieraillut valkovenäläinen kollega.

”Tehkää sitä, missä olette parhaita: välittäkää tietoa, älkää vaietko.”

Tukalan tilanteen esillä pitäminen ja solidaarisuuden osoitukset saattavat vaikuttaa vähäisiltä, mutta ahdistetut toimittajat toisensa jälkeen kertovat, kuinka tärkeältä tuki ulkomailta tuntuu. Viimeksi kollegoita asettuivat puolustamaan Pohjoismaiden freehydistykset, jotka viime viikolla vaativat Valko-Venäjän viranomaisia lopettamaan freelance-journalistien häiritsemisen. Se oli tärkeä viesti: Olette meikäläisiä, me emme unohda teitä.

Journalisti vaalii laadukasta journalismia, sananvapautta ja alan parhaita perinteitä. Journalisti tarkastelee kriittisesti media-alaa ja sen ilmiöitä.

KASVO

TIMO KORPI

● 30-vuotias freelancer, joka käyttää taiteilijanimeä Timo Wilderness.

● Tehnyt muun muassa Welcome to Finland -sarjan Youtubeen ja Alaston matka -tv-sarjan Ylälle.

● Palkittiin Tubeconissa 2018 Travel Near -videostaan.

● Ilmastouutiset Kioskin Youtube-kanavalla ja Facebookissa joka toinen torstai.

”Taas joku mies tekee vuoden jotain”

Timo Korpi aloitti päästöpaaston, jotta ilmastokriisi saisi paikan Uutisten ja Urheiluruudun välistä.

MARJA HONKONEN, TEKSTI • VESA LAITINEN, KUVA

Timo Korven Toyota Corolla '98 -farmari seisoo parkkihallissa, eikä liiku vuoteen jollei romutamolle. Autoilusta – ja työpaikkaruokailuista ja lämpimistä suihkuista luopuminen ovat osa vuoden päästöpaastoa, jonka Korpi aloitti 13. syyskuuta.

Tällä hetkellä Yle Kioskille työskentelevä Korpi esiintyy taiteilijanimellä Timo Wilderness. Hän on tehnyt pahvikulisseja myöten itse *Ilmastouutiset*, jossa yrittää rajata päästön – kahteen hiilidioksiditonniin. Se on alle viiden keskvertosuomalaisen päästöistä.

Henkilökohtaisuuteen Korpi päätyi, koska se on hänen vahvuutensa videontekijänä. Esikuvat aidosti kestävästä elämäntavasta ovat sitä paitsi harvassa.

”Jonkun täytyy testata, onko se mahdollista”, Korpi sanoo.

KORPI HALUAA pitää ohjelmansa helposti lähestyttävänä performanssina. Videoilla hän heiluu kokohaalarissa ja leikkaa väliin *Kummelia*. Tavoite on, että joskus *Ilmastouutiset* esitettäisiin puoli yhdeksän uutisten ja *Urheiluruudun* välissä.

Se on vähän vitsi, vaikka on hyvä kysymys, miksei niin ole jo nyt. Korven mielestä ilmastonmuutos tarvitsisi omat lehtisivunsa ja ruutupaikkansa.

”On tietysti se peruste, että ilmastonäkökulman pitäisi lävistää kaikki aiheet”, Korpi sanoo.

Sitä ovat ehdottaneet ainakin *Long Playn* ja *Vihreän Langan* päätoimittajat, **Hanna Nikkanen** ja **Riikka Suominen**.

Toisaalta Korpi on pohtinut, voiko journalisti kampanjoida ilmastokriisin torjumi-

seksi. Hän ei silti halua viisastella aiheesta.

”En halua sanoa journalismista mitään painavaa, koska minua pelottavat isot, oikeat toimittajat.”

Korpi itse tulee kentän ulkopuolelta, videoblogien maailmasta. Timo Wilderness-nimellä Korpi on vlogannut muun muassa satunnaisesti tapaamista suomalaisista ja naapureistaan.

”Jonkun täytyy testata, onko se mahdollista.”

Kaksi videoista on tehty yhteistyössä matkailua edistävien viranomaisten kanssa. Ne ja Korven omat aiemmat matkailuvideot ovat ristiriidassa ilmastokriisin torjumisen kanssa, hän myöntää. Hän tunnustaa heti tehneensä myös Finavialle kirjoitushommia.

”Siitä on ehkä pahin syyllisyys.”

HANKKEENA KORVEN ”toimittaja testaa” ei ole ainutlaatuinen. *Katastrofin aineksia* -dokumentissaan **John Webster** pyrki minimimaan öljyn kulutuksensa. **Petri Luukkainen** vei elokuvassaan kaikki tavaransa varastoon ja haki yhden päivässä. **Mikko Peltolallakin** on takanaan *Peltsin kova vuosi*.

”Taas joku mies tekee vuoden ajan jotain”, Korpi päivitti Facebookissa paaston aluksi.

Itseironiasta huolimatta Korpi on toisinaan. Hän aikoo seurata ilmastoasioita lopun ikäänsä.

”Tämä on vuoden viihteellinen johdatus siihen.” •

KESKUSTELUA ILMASTOJOURNALISMISTA MYÖS JOURNALISMIN PÄIVÄSSÄ 12. LOKAKUUTA.

POLIITIKOT PÄÄTTÄVÄT,
KUKA SAA LUVAT

● Radiotoimiluvat kaudelle 2020–2029 myöntävät Viestintävirasto ja valtioneuvosto tämän vuoden lopulla.

● Valtioneuvosto ratkaisee luvan saajan silloin, kun samoja taajuuksia hakee useampi. Päätökset valmistele liikenne- ja viestintäministeriö.

● Viestintäviraston mukaan valtaosa hakemuksista päättyy valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Kirjoittava toimittaja äänessä. Etelä-Suomen Sanomissa työskentelevä Nina Rätty piipahtaa kerran tunnissa toimituksen studioon lukemaan radiouutiset.

Maakuntalehdet mielivät radioaalloille

MARJA HONKONEN, TEKSTI • SAMULI IKÄHEIMO, KUVA

Lehtiyhtiöt hakevat joukolla toimilupia. Radio houkuttelee liiketoimintana, koska siellä mainokset myyvät edelleen hyvin.

Neljä Keskisuomalainen-konsernin yhtiötä, *Karjalainen* ja *Kaleva* hakevat radiotoimilupia vuonna 2020 alkavalle kymmenvuotiskaudelle.

Uusia radioasemia avattaisiin ainakin Uudellemaalle, Tampereelle, Mikkeliin, Jyväskylään, Kuopioon, Ouluun ja Rovaniemelle. *Karjalainen* hankki Joensuusta jo toimivat Iskelmä Rexin ja Radio City Joensuun.

Yhtiöt haluavat lisää yleisöä, ja siten houkutella lisää mainostajia. Paikallisuutisten uskotaan kääntyvän radioon pienin lisäpanostuksin.

”Meillä on erittäin vahva uutistuotanto Pohjois-Suomesta. Sitä hyödynnetään sitten radiossa”, Kalevan toimitusjohtaja **Juha Laakkonen** sanoo.

Parhaimmillaan radiosuunnitelmat voisivat Laakkosen mukaan luoda uusia työpaikkoja pohjoisen journalistille.

Alman Lapin lehdet keväällä ostanut Kaleva on kuitenkin keskellä rakennemuutosta. Radiohankke ei tarkoita, että kaikki vanhat työpaikat olisi turvattu.

”Mutta siksi me kasvuponnisteluja teemme, että saisimme lisää tekemistä kaikille”, Laakkonen sanoo.

KESKISUOMALAISILLA ON radiotoimintaa jo nyt Lahdessa, Mediatalo Esan Radio Voima. Konserni on kertonut vievänsä saman konseptin muihin kaupunkeihin.

Radio Voima lähettää tasatunnein *Etelä-Suomen Sanomien* uutiset, jotka lehden verkkotoimittaja lukee lehden omassa studiossa. Uutisista leikataan versiot myös Iskelmä Lahdelle ja Radio City Lahdelle.

Lisäksi *ESS:n* toimittajat soittavat juttukeikoiltaan lyhyitä raportteja tai haastatteluja suoraan lähetkseen. Radiojuontajien tekemiä podcasteja versioidaan *Etlariin*.

Yhteistyö on Mediatalo Esan pääluottamusmiehen, toimittaja **Nina Rädyn** mukaan etlarilaisille nykyisin luontevaa. Hän korostaa, että työvoimaa pitää olla tarpeeksi.

Verkkodeskin vahvuudessa on ”julkaisuvuorolainen”, joka tekee radiouutisten ohella lähinnä pikku-uutisia ja julkaisee muiden tekstejä, ainakin ideaalitalanteessa.

”Radiouutisia ei voi tehdä ihan vain muun työn ohessa”, radiovuoroja itsekin tekevä Rätty sanoo.

Yhtiöiden kannattaa hänen mielestään panostaa paikallisuuteen.

”Valtakunnalliset uutiset kuulee miltä tahansa kanavalta.”

PAIKALLISUUTISIA MYYDÄÄN myös yli yhtiörajojen. Esimerkiksi *Aamulehti* toimittaa uutisia tamperelaiselle 957:lle, jonka omistaa radiojätti Bauer Media.

Paikallisradioiden luvat ovat aiemmin velvoittaneet, että sisälöstä tietty osa on paikallista.

Nyt paikallisuusehdosta luovutaan. Toimilupia käsittelevässä liikenne- ja viestintäministeriön muistiossa kuitenkin linjataan, että paikallinen ohjelmatarjonta otetaan lupaa myöntäessä huomioon.

Maakuntamedioiden uudet radiot tuskin olisivat täysin paikallisesti tehtyjä. Esimerkiksi *Kar-*

jalaisen radiot jatkavat aiempaa yhteistyötään Bauerin kanssa.

Kalevan Laakkonen ei sulje pois yhteistyötä isompien kanssa.

”Ei täällä kannata lähteä kilpailevia asioita tekemään”, Laakkonen sanoo.

”Tietty osa pitää tehdä itse, ja tietty voidaan hakea kumppaneiden kautta.”

LUPAA ANALOGISEEN radiotoimintaan hakee 42 hakijaa. Uusia niistä on kahdeksan.

Radioliiketoiminta houkuttelee, koska siellä mainonta on kasvussa. Kesällä myynnissä tehtiin jopa ennätyksiä.

Päivittäinen kuuntelu-aika on vuosikymmenessä vähentynyt noin 20 minuutilla. Ylen osuus kuuntelijoista oli kesä-elokuussa 48 prosenttia, Bauerin 22 ja Sano-
man radioiden 18 prosenttia.

Mahtuu kentälle lisää kannattavia toimijoita? Laakkonen on luotavainen.

”Kyllä kuluttajat menevät palveluihin, jotka heidän näkökulmastaan toimivat.” ●

ASKO LEHTONEN

Twitter: @askolehonen
 KIRJOITTAJA ON SALON SEUDUN
 SANOMIEN YHTEISKUNTATOIMI-
 TUksen ESIMIES.

Leskimies torilla

Helmikuisena lauantaina vuonna 1995 kansanedustaja **Sauli Niinistö** puhui Salon torilla. Valtakunnallisesti hän oli avannut eduskuntavaalikampanjan jo perjantaina, mutta nyt oli vuorossa kotikaupungin ja -vaalipiirin kampanja-avaus.

Kokoomuksen puheenjohtaja Niinistö oli kolme viikkoa aikaisemmin puhunut puolueväelle. Samalla oli alkanut suruaika, sillä Niinistön puoliso oli menettänyt liikenneonnettomuudessa. Tuoreen lesken esiintyminen kiinnosti erityisesti.

Tein tilaisuudesta jutun, ja sunnuntain *Salon Seudun Sanomien* pääuutissivun otsikko oli: "Niinistö palasi omiensa keskelle". Sisäsivulla tuleva valtiovarainministeri vakuutti kuitenkin jo, että silloisen rahakirstunvartijan "**Viinase**n säästöt eivät ole keljuilua".

Torilla otetussa kuvassa on vakavia, surullisiakin ilmeitä. Niinistö itse näyttää väsyneeltä sameassa säässä.

Traagiseen tapahtumaan ei kajottu osanottoa enempää. Mutta kun Niinistö sanoi vaalinalusviikkojen olevan "aika raskaan näköisiä" ja että "ei tässä muuta kuin että lähdetään tosissaan töihin", hän puhui muustakin kuin lähestyvistä vaaleista.

MATTI MÖRTTISEN JA LAURI NURMEN kirjassa *Sauli Niinistö, Mäntyniemen herra* arvellaan, että salolaiset kokoomusmiehet ovat pettyneet Niinistöön. Erityisesti tällä viitataan Salon kautta kulkevaan Helsinki-Turku-moottoritiehen. Rakentaminen alkoi lapiotoina jo 1956, ja tie valmistui vuonna 2009. Salon seudun vaikuttajat tekivät tien tähden vuosituhannen vai-

teessa useita lobbausretkiä eduskuntaan ja ministeriöihin. Lisäpotkua hankkeelle haettiin siitä, että huimaa vauhtia kasvavan Nokian avainhenkilöitä oli vaarallista kuljettaa vanhalla valtatie 1:llä.

Olin pari kertaa lähetystöjen matkassa. Ajatus oli, että lukijat saavat tuoreeltaan ja luotettavasti tietää, mitä valtakunnan päättäjät vastasivat ja mitä vastauksista ajateltiin. Toki lehti omissa kannanotoissaan kannatti moottoritien nopeaa rakentamista.

PUHEENJOHTAJAKSI ja ministeriksi noustuaan Niinistö alkoi etäännyä Salosta. Valtiovarainministerinä hän ei olisi millään antanut rahaa synnyinkaupunkinsa ja vanhan vaalipiirinsä tärkeälle hankkeelle.

Kun kaupungin ja paikallisen yritysmaailman ykkösketju marssi ykköset päällä Senaatintorille pysäköidystä bussista valtiovarainministeriöön, tunnelma oli tavallista jännittyneempi – siitä huolimatta tai sen takia, että ministeri oli salolaisille tuttu.

Niinistö oli ensin sitä mieltä, että toimittajan pitää jäädä oven taakse, mutta muutti kuitenkin mielensä: istu nyt siinä, kun olet niin kaukaa tullut. Mukana oli huumoria, mutta totta vähintään toinen puoli. Kaupungin budjetin viilaaminen valtuustoryhmän kokouksessa oli kaukana. Nyt puhuttiin valtion varoista, veloista ja veroista, ja salolaiset olivat vain kerjuulla niin kuin muutkin.

Lähetystö ei saanut tuliaisiksi mitään kouriintuntuva, mutta toimittaja teki siitäkin jutun. Ja niin kaikki palasivat kotiin, kauas Lohjanharjun taakse.

Nokian avainhenkilöitä ei enää kulje Espoon ja Salon välillä, mutta Niinistöä kuljetetaan moottoritietä pitkin Kultarantaan. ●

Pomojen puristama

Psykologiliiton julkaiseman lehden päätoimittaja Hannele Peltonen uupui, kun liiton johto halusi jatkuvasti puuttua lehden tekemiseen ja sisältöihin. Ongelmia voi syntyä järjestö- ja yrityslehdissä, joiden työnantajat eivät tunne journalismin sääntöjä.

RIITTA AHONEN, TEKSTI • MEERI UTTI, KUVAT

Psykologi-lehti julkaisi helmikuussa 2017 freetoimittaja **Janne Oran** kirjoittaman jutun *Pahan pauloissa*. Juttu kertoo eksorkismista eli saatanaumanauksesta, jota katalinen kirkko harjoittaa osana virallista toimintaansa.

Juttuun haastateltiin psykologian ja psykiatrian asiantuntijoita, jotka pitivät eksorkismia uhkana mielenterveydelle.

Artikkeli oli päätoimittaja **Hannele Peltosen** mielestä oikein hyvä ja se sai tunnustusta laajemminkin. *Pahan pauloissa* valittiin kolmen parhaan ammatti- ja järjestölehti jutun joukkoon Aikakausmedian Edit-kilpailussa talvella 2018.

Peltosen esimestä, Psykologiliiton puheenjohtajaa **Annarilla Ahtolaa** juttu ei kuitenkaan miellyttänyt. Ahtolaa haastateltiin juttuun, samoin Psykologiliiton entistä puheenjohtajaa **Tuomo Tikkasta**.

"Ahtola viestitti minulle, että juttu on journalistisesti hyvä, mutta oli pahoillaan siitä, että edellinen puheenjohtaja oli saanut jutussa enemmän palstatilaa kuin hän itse. Ahtola ker-

toi, että hänen täytyy ajatella omaa näkyvyytään liiton puheenjohtajana. Selitin hänelle, että lehteä koskevat ratkaisut tehdään journalistisin perustein. Ammattiliiton puheenjohtaja ja hänen henkilökohtainen näkyvyytensä ei tee poikkeusta", Peltonen sanoo.

Ahtola ehdotti, että lehden taittovedokset vietäisiin jatkossa hänen ja liiton pääsihteerin **Annamari Jokisen** tarkistettaviksi, jotta "kaikki näkökulmat tulisivat varmuudella ajoissa huomioituiksi" eikä tulisi tällaisia "kurjia yllätyksiä lehteä lukiessa".

Ahtola pitää toimintaansa normaalina työhön kuuluvana palautteena ja kritiikkinä. Hän korostaa, että Psykologiliitto noudattaa lakia, ja että hän ei voi kommentoida yksittäistä työntekijää koskevia kysymyksiä.

PELTONEN HUOKAISEE. Hän kertoo, että puheenjohtajalla on ollut muutenkin kaikenlaista "sanottavaa" lehtien ilmestymisen jälkeen. Edellisen puheenjohtajan kanssa vastaavia ongelmia ei ilmennyt.

Kerran Ahtola syytti päätoimittajaa "liiton ja koko ammattikunnan edun

Valmis julkisuuteen. "Ajattelen, että tarvittaessa minun täytyy kestää tämä julkisuus monestakin syystä. Kyse on päätoimittajan asemasta, journalistien työstä ja ammattietiikasta, riippumattomasta journalismista ja liiton jäsenten sananvapaudesta", Psykologi-lehden päätoimittaja Hannele Peltanen sanoo.

Päätoimittaja päättää. ”Tekstejä ei jätetä julkaisematta sen vuoksi, että joku saattaisi olla niistä eri mieltä tai loukkaantua. Journalismin pitääkin herättää keskustelua”, Hannele Pelttonen sanoo.

Journalistin ohjeiden noudattaminen on päätoimittajan vastuulla

Toimituksellista työprosessia tunnetaan yleisesti ottaen melko huonosti alan ulkopuolella. Ongelmia syntyy usein sellaisissa toimituksissa tai yrityksissä, joissa toimituksellinen työ ei ole päätoimialaa, sanoo Journalistiliiton lakimies **Tytti Oras**.

”Tällaiset yhteisöt eivät usein ole sitoutuneet *Journalistin ohjeisiin*. Myöskään työsuojeluviranomainen ei oikein voi johtopäätöksiä tehdä niistä, sillä toimittajan ammattieettisiä sääntöjä tulkitsee Julkisen sanan neuvosto. Aluehallintoviraston vastuualueelle ei kuulu myöskään sananvapauslain tulkinta. Päätoimittajan sananvapauslain mukainen vastuu toimitustyön johtamisesta ja valvomisesta olisi kuitenkin syytä ottaa huomioon esimerkiksi kuormitustekijöitä arvioitaessa.”

Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja **Elina Grundström** sanoo, että päätoimittajan itsenäisestä asemasta säädetään sananvapauslaissa. Päätoimittajan asema on vaikea, jos yhdistyksen johto ei ole selkeästi tehnyt ratkaisua siitä, haluaako se julkaista *Journalistin ohjeiden* ja jour-

nalistisin perustein eli lukijoiden ehdoilla toimitettua lehteä vai jonkinlaista mainoslehteä. Esimerkiksi Psykologiliitto on Aikakausmedian jäsen ja sitoutunut kustantajana noudattamaan *Journalistin ohjeita*.

”Jos lehden kustantaja on sitoutunut noudattamaan *Journalistin ohjeita*, kustantajan pitää huolehtia siitä, että ohjeita on mahdollista noudattaa. Ohjeiden noudattaminen käytännön tasolla on päätoimittajan vastuulla”, Grundström sanoo.

Järjestölehtien on täysin mahdollista toimia *Journalistin ohjeiden* mukaisesti, kunhan yhdistyksen johto tämän ymmärtää.

”Silloin kustantaja määrittelee lehden linjan, mutta päätoimittaja tekee yksittäiset journalistiset ratkaisut itsenäisesti ja kantaa niistä vastuun.”

Journalistisin perustein toimitettuja järjestölehtiä on suuri määrä Suomessa.

”Ne ovat yleensä myös kiinnostavampia ja ne yhdistävät jäsenistöä ja näkyvät julkisuudessa paremmin kuin pelkät mainos- tai tiedotelehdet”, Grundström summaa.

Riitta Ahonen

99 Kustantaja määrittelee lehden linjan, mutta päätoimittaja tekee yksittäiset journalistiset ratkaisut itsenäisesti ja kantaa niistä vastuun.

Elina Grundström, puheenjohtaja, JSN

vastaisesta toiminnasta”, kun lehti julkaisi jutun lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Jutussa oli haastateltavana kokenut traumapsykologi, joka on yksi alansa näkyvimmistä asiantuntijoista.

”Ahtolan mielestä jutussa oli väärä haastateltava, jolla oli väärä ja vanhanaikaisia ajatuksia. Jos Ahtola olisi nähnyt jutun ennalta, sitä ei olisi hänen mukaansa julkaistu tällaisena.”

Usein Ahtola olisi halunnut tarkistaa tekstin etukäteen. Ahtola on myös halunnut puuttua jopa haastateltavien sitaatteihin, koska itse on ollut asiasta eri mieltä kuin haastateltava.

”En suostunut tekstien ennakkotarkistukseen. Tekstejä ei jätetä julkaisematta sen vuoksi, että joku saattaisi olla niistä eri mieltä tai loukkaantua. Journalismin pitääkin herättää keskustelua.”

Peltonen on kokenut keskustelut Ahtolan kanssa puhutteluina, mutta ei ole suostunut puheenjohtajan vaatimuksiin.

”Vaatimukset ovat ongelmallisia sananvapausslain ja journalistin ammattietiikan kannalta. Päätoimittajalla on sananvapausslain mukainen vastuu ja päätösvalta lehden sisällöstä. Journalistin ammattieettisiin periaatteisiin kuuluu, että tätä päätösvaltaa ei voi luovuttaa toimituksen ulkopuolelle”, Peltonen sanoo.

MYÖS PUHEENJOHTAJAN ALAISUUDESSA työskentelevä liiton pääsihteeri Annamari Jokinen on pyrkinyt puuttumaan lehdentekoon, Peltonen kertoo.

Jokinen toivoi kirjoittamansa tekstin taittoelementeiksi puhekuplia. Lehden graafikon **Johannes Rantapuskan** mukaan puhekuplat eivät soineet jutun taittoon eivätkä muutenkaan lehden ulkoasuun. Juttuun ei tullut pääsihteerin toivomaa määrää puhekuplia.

”Lehden ilmestyttyä pääsihteeri ei enää tervehtinyt minua. Tilanne kärjistyi entisestään, kun tein monta kertaa selväksi, että en luovuta journalistista päätösvaltaa lehden sisällöstä ja ulkoasusta toimituksen ulkopuolelle.”

Jokinen näkee asian toisin.

”Käsitykseni mukaan mediamaailmassa on ihan hyväksyttävää, että voin esittää toiveita pääsihteerin roolissa itse kirjoittamieni teks-

tien kuvitukseen, taittoon ja julkaisemiseen liiton kustantamassa lehdessä. Käsitykseni mukaan päätoimittajan tehtävä on päättää, millaisena juttu julkaistaan”, Jokinen sanoo.

Peltosen mukaan erimielisyys puhekuplista viilensi hänen ja pääsihteerin välejä.

”Päätoimittajana päätän myös lehden ulkoasusta. Teen työtäni sananvapausslain mukaisesti eli päätän, johdan, ja määrään ja valvon lehden tekemistä. Tämä koskee myös lehden taittoa.”

Viime syksynä Jokinen oli puhunut pienelle piirille Peltosen työsuhteen mahdollisesta päättymisestä. Puheet kantautuivat myös Peltosen korviin. Hän kääntyi Ahtolan puoleen ja pyysi tätä puuttumaan pääsihteerin käytökseen.

”Ahtola kehotti minua suhtautumaan puheisiin kuin valemediaan, päästämään heti toisesta korvasta sisään ja toisesta ulos. ”Tällaista työelämä vaan on!” Ahtolan mielestä asiaa voi katsoa myös huumorin näkökulmasta. Minua eivät naurata pääsihteerin puheet seuraavasta päätoimittajasta, kuopasta, jonka pohjalla olen ja pohdiskelut siitä, miten tulisin toimeen työttömyyskorvauksilla.”

Annamari Jokinen puolustautuu sanomalla, että hän ei toimi Psykologiliitossa työnantaja-puolen edustajana.

PUHEENJOHTAJAN JA PÄÄSIHTERIN lisäksi myös liiton varapuheenjohtaja on ottanut poikkeuksellisella tavalla kantaa lehden tekemiseen.

”Mikä helv*tti *Psykologi*-lehteä vaivaa. Eritäin vaativat ja ehkä pettymyksiäkin tuottaneet työehtosopimusneuvottelut takana ja siitä saa lukea vain pääkirjoituksessa. Ei lapset ja lapsenmieliset näin! Silloin pysäytetään painokoneet ja tehdään juttu asiasta vaikka itkua vääntäen. Alan päästä sellaisiin Väyrysmäisiin V-käryihin. Onneksi on sentään ammattieettisen lautakunnan lausunnot, **Jallu Lindblomin** tiedepalsta ja oli erikoistumiskoulutusjuttu myös tärkeä”, varapuheenjohtaja kirjoitti yksityiseen Facebook-päivitykseensä 8.3.2018.

MIKSI KIRJOITIT NÄIN?

”En pitänyt *Psykologi*-lehden numerosta 2/2018, sillä siinä ei ollut yhtään edunvalvontajuttua, vaikka työehtosopimusneuvottelut oli-

vat olleet todella raskaat. Olin pitkään toivonut jotain taustoittavaa juttua lehteen. Ei siinä ollut mitään sen dramaattisempaa. Olin harmistunut ja väsynyt. Lisäksi postauksen lopussa kehuin muutamaa lehden juttua.”

Peltonen oli linjannut, että työehtosopimus-tilannetta käsiteltiin vain lehden pääkirjoituksessa. Muuhun ei ollut painoaikataulujen vuoksi mahdollisuutta eikä tarvettakaan, sillä nopeaa uutisointia varten liitolla ovat käytössään nettisivut, uutiskirjeet, sähköposti ja Facebook. Niiden kautta jäsenet saivat tietoja neuvotteluista.

”Päätoimittajana otan tietysti vastaan kovaa-kin kritiikkiä lehdestä, mutta en ymmärrä, miksi minuun ei otettu suoraan yhteyttä, vaan vaadittiin sosiaalisessa mediassa painokoneiden pysäyttämistä. On aika erikoista, että työnantajan ja lehden julkaisijan edustaja toimii näin. En tee työtäni itkua vääntäen ja pysäyttele painokoneita kalliisti ilman todella tärkeää syytä.”

Varapuheenjohtaja sanoo, että kommentoi lehteä yksityishenkilönä. Psykologiliiton hallituksen varapuheenjohtajana hän on kuitenkin päättävässä roolissa, kun asia koskee liiton toimiston työntekijää.

Varapuheenjohtaja näkee asian niin, ettei työskentele liiton toimistossa eikä siten ole kenenkään esimies siellä.

”Julkisen sanan neuvosto korostaa sitä, että toimittajan työ sekä sen tulokset ovat julkisia ja kaikkien arvosteltavissa sekä kritisoitavissa rankkaankin sävyyn. Oikeastaan on alkanut tuntua jo siltä, että päätoimittaja Hannele Peltonen on se, joka kiusaa”, hän kirjoittaa.

Varapuheenjohtaja sanoo olevansa vilpittömästi pahoillaan, jos ja ilmeisesti kun hänen postauksestaan on syntynyt kuormitusta ja harmia.

PELTONEN ON TYÖSKENNELLYT *Psykologi*-lehden päätoimittajana vuodesta 2012. Painet ja työmäärä ovat jatkuvasti kasvaneet ja lehden tekijöiden määrää on vähennetty.

Vuonna 2012 liiton toimistoon palkattiin toimittaja-tiedottaja, jonka työtehtäviin kuului myös lehtityötä. Titteli muuttui myöhemmin tiedottajaksi. Nykyiseen

työnkuvaan kuuluu hyvin vähän lehtityötä. Yli-työluvan saamista on vaikeutettu.

”Yksikään lehti ei ilmesty, jos en tee ylitöitä. Minulle on kerrottu, että lehti vie liikaa henkilöresursseja ja minun pitäisi tehdä muutakin kuin vain lehteä.”

Puheenjohtaja on sanonut Peltoselle olevansa periaatteen ihminen eikä periaatteesta halua antaa päätoimittajalle ylityölupaa.

Ylitöidensä määrän hillitsemiseksi Peltonen on pyytänyt, ettei liiton toimiston pitkiä palaveria sijoitettaisi lehden tahtoviikoille. Tätä toivetta ei ole kunnioitettu. Esimerkiksi elokuussa liiton puheenjohtaja järjesti koko toimiston kehittämispäivän juuri lehden painopäiväksi.

PELTONEN UUPUI ja toimitti lopulta valvontapyynnön Etelä-Suomen aluehallintavirastolle työnantajansa toiminnasta 31. toukokuuta. Se koski päätoimittajan kokemaa kuormitusta puheenjohtaja Annarilla Ahtolan epäasiallisesta puuttumisesta hänen työhönsä sekä työaikaan ja -määrään liittyvistä asioista.

”Näin jälkeenpäin ajateltuna olen ollut ehkä

liian kiltti. Olisi pitänyt jo vuonna 2016 lyödä nyrkki pöytään. Mutta kun se ei kuulu tapoihini. Olen toivonut, että asiat selviäisivät keskustellen. Kenties olisi pitänyt tehdä valvontapyyntö AVI:in jo aikaisemmin.”

Elokuun lopulla Peltonen sai AVI:n ratkaisun, jonka mukaan Peltosen häirintäasiassa ei ole tarvetta valvontatoimenpiteille. Ratkaisussa todettiin, että AVI alkaa valvoa työnantajan toimintavelvollisuutta Peltosen psykososiaalisten kuormitustekijöiden vähentämisen osalta. Psykologiliitto sai asiasta selvityspyynnön, johon sen oli vastattava 19. syyskuuta mennessä.

Peltonen pettyi AVI:n ratkaisuun, vaikka oli tyytyväinen siihen, että hänen kokemaansa kuormitukseen puututaan. *Journalisti* kysyi AVI:lta, missä määrin se tuntee journalistisen työn prosesseja, mutta ei saanut vastausta kysymykseen.

”Olen ratkaisusta ymmälläni. Tarkastajan tekstissä ei mitenkään tule esille päätoimittajan asema ja rooli, sananvapauslaki eivätkä *Journalistin ohjeet*, joiden rikkomiseen koen työnantajan minua painostavan. Onko sananvapauslais-

sa todellakin tällainen aukko päätoimittajan esimiehen osalta? Voiko päätoimittajan esimies vaatia, että päätoimittaja rikkoo lakia? En tietenkään taivu. Teen työtäni journalistisin perustein sananvapauslain mukaisesti.

Kantelu ei jäänyt vaille seurauksia. Sunnuntai-iltana 26. elokuuta Peltonen sai Ahtolalta sähköpostiviestin, jossa Ahtola kertoi liiton viestintää koskevasta muutosprosessista. Kun Peltonen kysyi tarkennusta asiaan, hän sai vastauksen, että hänen työnkuvaansa on tulossa muutoksia. *Journalistin* haastattelussa Ahtola sanoo päätoimittajan asemasta, ettei voi kommentoida yksittäisiä työntekijöitä koskevia kysymyksiä.

Peltonen joutui jäämään uupumuksen takia sairauslomalle, jolta hän palasi töihin viime viikon torstaina. Samana päivänä Ahtola kertoi hänelle esittävänsä liiton hallitukselle, että marraskuun lehti ei ilmesty. Ahtola kehotti torstaina Peltosta myös miettimään muutoksia työtehtävissään. Peltosen käsityksen mukaan tehtävät painottuvat jatkossa viestintään. ●

LUE MYÖS: JOURNALISTI.FI
HALUATKO PSYKOLOGIN PÄÄTOIMITTAJAKSI,
ANNARILLA AHTOLA

Mikä on häirintää tai epäasiallista kohtelua?

Häirintää tai epäasiallista kohtelua ovat esimerkiksi ilkeät ja vihjailevat viestit, väheksyvät ja pilkkaavat puheet, työnteon jatkuva perusteen arvostelu ja vaikeuttaminen.

Työnjohto-oikeuden väärinkäyttö on myös häirintää, kuten toistuva, perusteeton puuttuminen työntekoon, epäasiallinen työnjohtovallan käyttäminen ja sovittujen työehtojen muuttaminen laittomin perustein. Jos häiritsijä on esimies, on lähiesimiehelläkin velvollisuus puuttua tilanteeseen huomattaessaan epäasiallista kohtelua.

”Työnantajan edustajalla on velvoite puuttua häirintään ja velvoite pidättäytyä epäasiallisesta kohtelusta”, sanoo Journalistiliiton lakimies **Ytti Oras**.

Psykososiaalista kuormitusta työntekijälle voi aiheutua työn sisältöön, järjestelyyn ja työyhteisön toimivuuteen liittyvistä tekijöistä. Häirintä tai muu epäasiallinen kohtelu ovat myös kuor-

mitustekijöitä.

Oras muistuttaa, että lehden päätoimittajalla on sananvapauslain mukainen vastuu toimitustyön johtamisesta ja valvomisesta olisi syytä ottaa huomioon kuormitustekijöitä arvioitaessa.

Aluehallintovirasto (AVI) puolestaan valvoo työturvallisuuslain noudattamista ja selvittää, miten työnantaja on hoitanut lain mukaiset velvoitteensa. AVI ei ole tuomioistuini eikä ratko psykososiaalisia ongelmia työpaikalla vaan antaa tarvittaessa toimintaohjeita ja kehotuksia. AVI voi tarvittaessa määrätä uhkasakon, ellei työnantaja noudata saamiaan kehotuksia.

”Rikosepäilytilanteessa AVI voi tehdä myös tutkintapyynnön poliisille. Työturvallisuusrikostuomiot koskevat kuitenkin useimmiten fyysisen työturvallisuuden vakavia laiminlyöntejä.”

Riitta Ahonen

LUE LISÄÄ: TYOSUOJELU.FI

HANNELE PELTONEN

- Psykologi-lehden päätoimittaja vuodesta 2012.
- Julkisen sanan neuvoston jäsen vuodesta 2018.
- Yhteiskuntatieteiden maisteri, Tampereen yliopisto 1997.
- SJL:n valtuuston varajäsen 2006–2010, varsinainen jäsen 2010–2014 ja varajäsen 2014–2018.
- SAL:n hallituksen jäsen 2007–2009.

” En tee työtäni itkua vääntäen ja
pysäyttele painokoneita kalliisti ilman
todella tärkeää syytä.

Raakaa työelämää. ”Näistä asioista on voitava puhua. Voin antaa kasvot kaltoin kohdelluille ja tuoda esimerkilläni esiin sen, miten raakaa työelämä voi olla.”

Pesti pyhällä maalla

Videokuvaaja ja toimittaja Mimmi Nietula, 38, on työskennellyt kymmenen vuotta Palestiinassa ja Israelissa. Työhön kuuluu saippuasarjojen kuvaamista, kyynelkaasua ja kumiluoteja.

ANNA PALMÉN, TEKSTI • ANU VIRTANEN, KUVAT

Ei mikään kahvinkeittäjä.

Palestiinalaiseen työelämään sopeutuminen kesti aikansa, mutta nyt Mimmi Nietula on tottunut verkkaisempaan työtahtiin. Nietula joutui taistelemaan paikastaan miesvaltaisessa työyhteisössä, mutta kahvinkeittäjänä häntä ei enää pidä kukaan.

Palestiinan aurinko helottaa suomalaisen **Mimmi Nietulan** puutarhassa Betlehemissä, Länsirannalla. Kaupunki on ollut Nietulan koti jo kymmenen vuotta. Sujuvaa arabiaa puhuva Nietula työskentelee päätoimisena kuvaajana palestiinalaisella uutistoimisto Maan News Agencylla, joka on Länsirannan ja Gazan alueen suurin yksityinen media-yhtiö. Mediatalo tuottaa uutissisältöä sekä radio- ja televisio-ohjelmia arabiaksi ja englanniksi. Päätyön ohessa Nietula kuvaa dokumentteja, joita esittää muun muassa kansainvälisillä Al-Jazeera ja Al Arabiya -kanavilla.

Nietulan työtehtävät vaihtelevat saippuasarjoista haastaviin uutiskuvauksiin. Vuonna 2014 Nietula oli melkein ensimmäisenä paikalla, kun palestiinalaismies ajoi raitiovaunupysäkillä Jerusalemissa auton tahallisesti väkijoukkoon.

”Poliisi ampui miehen ja kuvasin kuollutta aivan lähietäisyydeltä”, Nietula kertoo.

NIETULA VIERAILI ensimmäisen kerran Palestiinassa vuonna 2006, jolloin hän opetti videokuvaamista ja editointia Diakonia-ammattikorkeakoulun projektissa Betlehemin yliopistossa.

”Tietämykseni alueen tilanteesta oli heppoinen, enkä erottanut edes arabian ja heprean kieliä, mutta ihastuin heti ihmisten avoimuuteen ja ystävällisyyteen.”

Vuonna 2007 Nietula palasi Aidan pakolaisleirille Betlehemiin kuvaamaan dokumenttia palestiinalaisesta työstä, joka oli ollut pidätettynä israelilaisessa vankilassa. Seuraavana vuonna hän valmistui Suomessa medianomiksi, kävi läpi avioeron ja halusi sekavassa elämäntilanteessa muuta ajateltavaa. Tie vei Betlehemiin vapaaehtoistoihin. Pian Nietula kuuli avoinna olevasta kuvaajan tehtävästä Maan News Agencylla, meni tapaamaan toimiston johtajaa ja kirjoitti työsopimuksen.

VÄLILLÄ KUVAUSTILANTEET ovat vaarallisia. Viime kesänä Nietula oli kuvaamassa Jerusalemin vanhassa kaupungissa mielenosoitusta. Palestiinalaiset protestoivat Israelin päätöstä sulkea Jerusalemin suurimman moskeijan al-Aqsa alue.

”Olin väkijoukon seassa kuvaamassa ja aluk-

si tilanne oli rauhallinen. Yhtäkkiä sotilaat rupe-
sivat jostain syystä heittämään kyynelkaasu- ja
äänipommeja ihmisjoukkoon. Syntyi paniikki.
Jouduin puristuksiin ja tuntui, etten saa happea.
Päätin livahtamaan palestiinalaisten avustuksella
sivummalle ja kiipesin Israelin sotilaiden valta-
malle muurille seisomaan.”

NIETULA VOI LIIKKUA sekä Palestiinan että Israelin puolella. Israelin asettamat liikkumisrajoitukset ovat tiukat, ja palestiinalaisten toimittajien on usein mahdotonta saada matkustuslupaa Israeliin. Betlehemin ja Jerusalemin erottaa Israelin rakentama muuri, jonka tarkastuspisteen läpi Nietula kulkee lähes päivittäin. Hän hyppää kotonan pyörän selkään ja ylittää tarkastuspisteen autoletkan mukana.

VÄLILLÄ NIETULA kuvaa palestiinalaisen saippuasarjan suhdekiemuroita. Juonenkäänteet ovat vanhakantaisia ja niissä leikitellään yleensä naisen asemalla.

”Sarjoissa mies pukeutuu vaikkapa naiseksi tai käyttäytyy ’naismaisesti’. Lopulta kuitenkin järki voittaa, miehestä kuoriutuu tos mies ja nainen löytää paikkansa keittiössä. Sarjat ovat todella suosittuja, mutta itse en jaksa nauraa moiselle.”

Joskus eteen on tullut Nietulan arvomaailman vastaisia työtehtäviä.

”Työskentelin kuvatoimituksessa Gazan sodan aikaan vuonna 2009 ja jouduin käsittelemään raakaa materiaalia Gazasta. Kuvisa lasten raajat olivat revenneet tai he olivat kuolleita. Sanoin, että työtehtävä sotii omia journalistisia arvoja vastaan ja en suostu tähän. Palestiinassa kuol-leiden näyttämistä uutiskuvissa pidetään täysin normaalina.”

PALESTIINASSA TYÖSKENTELY on vaatinut Nietulalta opettelua, joustavuutta ja kärsivällisyyttä. Pedant-tina ihmisenä hänen oli vaikea aluksi ymmärtää palestiinalaista aikakäsitystä ja asioiden hitautta. Nietula on joutunut myös taistelemaan paikastaan miesvaltaisessa työyhteisössä.

”Tein kaikille heti selväksi, etten ole tullut tänne keittelemään kahvia. Osaan olla tiukka ja sanoa vastaan miespuolisille kol-legoille.”

Liikkumisrajoituksia. Mimmi Nietulan kollegat eivät saa työskennellä vapaasti Palestiinassa ja Israelissa, koska Israelin viranomaiset rajoittavat palestiinalaisten, myös toimittajien, liikkumista. Nietula on länsimaalainen, joten rajoitukset eivät koske häntä.

Lintukoto Länsirannalla. Mimmi Nietula viihtyy kotikaupungissaan Betlehemissä, jota hän kuvailee ihanaksi ja kylämäiseksi lintukodoksi. Vapaa-ajallaan hän juoksee pitkiä lenkkejä Jerusalemissa.

”Viranomaiset saattavat vaatia pääsyä toimittajan sosiaalisen median tileille.

ISRAEL ON viime aikoina vaikeuttanut entisestään kansainvälisten toimittajien maahanpääsyä ja oleskelua maassa. Nietula joutuu muun muassa rajoittamaan sosiaalisen median käyttöään. Israelin viranomaiset seuraavat etenkin länsimaalaisten toimittajien liikkeitä ja sosiaalisen median tilejä ahkerasti. Lentokentällä tarkastukset ovat aina tiukat ja viranomaiset saattavat esimerkiksi vaatia pääsyä toimittajan sosiaalisen median tileille.

”En halua levittää lentokenttätarkastajan eteen arkaluontoista materiaalia, koska se saattaa vaikeuttaa maahan pääsyä.”

Aikaisemmin Nietula sai vuoden viisumin Israeliin, mutta viime aikoina hänelle on saatettu myöntää vain kuukauden oleskelulupa. Israel on päättänyt jädyyttää kaikkien Länsirannalla asuvien ja työskentelevien viisumiprosessit.

”Kyse lienee jonkinlaisesta painostuksesta, ulkomalaiset halutaan pois Länsirannalta. Epävarmuutta on jatkunut jo kymmenen vuotta ja olen melko väsynyt tilanteeseen. Se on vaikuttanut myös siihen, että olen vakavissani ajatellut muuttavani pois täältä.”

NIETULA HARMITTELEE, että maailmanpoliittisesti tärkeällä alueella ei ole vakituista suomalaista kirjeenvaihtajaa.

”Suomen media esittää usein palestiinalaiset pelkinä terroristeina, mikä vääristää todellisuutta. Hienoa, että Ylen **Aishi Zidan** oli Jerusalemissa hetken kirjeenvaihtajana, mutta tänne kaivattaisiin vakituinen toimittaja Suomesta. Toivoisin myös, että suomalaiset mediatilat käyttäisivät enemmän palestiinalaisten uutistoimistojen materiaalia isojen mediatilojen kuten Reutersin ja AP:n sijaan”, Nietula sanoo.

KYMMENEN VUODEN maassa asumisen jälkeen Nietulan on vaikea nähdä rauhaa Palestiinan ja Israelin välillä. Hän puolustaa palestiinalaisten oikeutta omaan valtioon.

”Sotilaallisesti Israel on täysin ylivoimainen ja heidän tavoitteenaan on rakentaa täysin juutalainen valtio. Palestiinalaiset ovat altavastaajina ja suurin osa heistä ei usko kahden valtion malliin. Rauha vaatisi suuria kompromisseja puolin ja toisin”, Nietula pohtii. ●

MIMMI NIETULA, 38

- Kotoisin Tuusulasta.
- Valmistui medianomiksi Turun Diakonia-ammattikorkeakoulusta vuonna 2008.
- Työskennellyt Suomessa toimittajana Ilta-Sanomissa.
- Asuu Betlehemissä. Perheeseen kuuluu kissa William.

Mielipiteistä kokemuksiin

NINA ERHO, TEKSTI ● SUSA JUNNOLA, KUVU

Erätauko-metodi voi auttaa selvittämään sen, mitä journalistit eivät itse keksi kysyä. Helsingin Sanomat testasi Sitran paremman keskustelun työkaluja verkossa.

Jos lehti kutsuu lukijansa käymään rakentavaa verkkokeskustelua ja antaa selkeät pelisäännöt, mitä tapahtuu?

Helsingin Sanomat järjesti Sitran kanssa viime talvena kahden tunnin verkkokeskustelun aiheesta erityisopetus.

”Ihmiset tulivat selvästi puhumaan asiaa. Mukana oli paljon opettajia ja opetusalaan perehtyneitä”, sanoo toimittaja **Maija Aalto**.

Keskustelussa käytettiin Sitran kehittämän Erätauko-metodin oppeja. Jotta osallistujien olisi helpompi ymmärtää toistensa näkemyksiä, keskustelun ohjaaja luotsasi heitä kertomaan kokemuksiaan ja kommentoimaan toistensa kertomaa, mikä onnistuikin.

Toukokuussa järjestetty, maahanmuuttajien kotoutumista koskenut keskustelu ei sujunut ihan samalla tavalla.

”Alku oli masentava. Loppua kohden päästiin hiukan eteenpäin, eli ihmiset alkoivat puhua toisilleen oman asiansa huutamisen sijaan”, Aalto sanoo.

HELSINGIN SANOMIEN keskustelut kuuluvat ensimmäisiin käytännön kokeiluihin siitä, miten Erätauko-metodia voi hyödyntää journalistisissa.

Metodi on kehitetty ratkomaan yhteiskunnallisen keskustelun kääntymistä ja houkuttelevuutta syrjään jääneitä mukaan. Sitä voivat käyttää esimerkiksi kunnat, järjestöt ja media.

Syksyn aikana eri toimijat järjestävät metodilla yli sata keskustelua.

Kehitysvaiheessa sitä on kokeiltu kymmeniä kertoja live-ryhmäkeskusteluissa.

Niihin on kutsuttu mukaan ryhmiä, joiden ääni harvemmin kuuluu. Kunnissa nuoret ovat keskustelleet harrastusmahdollisuuksista

ja syrjäytyneet demokratiasta ja osallisuudesta.

Erätauko-keskustelussa ohjaaja tekee yhteenvetoja sanotusta ja ehdottaa niiden perusteella asioita, joihin seuraavaksi syvennytään.

Näin dialogi voi nostaa esiin asioita ja oivalluksia, joita yksittäisten ihmisten erillisiin kommentteihin perustuvat kyselyt eivät tavoita.

JOURNALISMISSA DIALOGIA ovat jo kokeilleet myös Haaga-Helian opiskelijat. *Lapin Kansa* ja Yle suunnittelevat Erätauko-metodin hyödyntämistä.

Erätauko voi auttaa journalisteja löytämään juttuaiheiksi yleisön arjessa merkityksellisiä asioita, jotka eivät tule mieleen toimituskouksissa.

Näin erilaisten ihmisten voi olla helpompi kokea journalismin kerotavan ”heidänkin maailmastaan”. Tämä voi saada nykyistä useammat ostamaan perinteistä journalismia, sanoo viestinnän asiantuntija **Samuli Laita** Sitrasta.

Toki Laita toimittajataustaisena

Yleisön keskellä. ”Metodi ei ratkaise normaaleihin uutisjuttuihin liittyvien keskustelujen ongelmia, mutta voi auttaa nostamaan valikoiduista aiheista esiin uutta”, sanoo toimittaja Maija Aalto. Hän osallistui Helsingin Sanomien Erätaukokokeiluihin, joissa verkkokeskustelua ohjattiin tietoisesti rakentavaan suuntaan.

tietää, ettei uutiskiireessä voi jatkuvasti järjestellä keskusteluja – mutta ei metodia ole siihen tarkoitettukaan.

”Ihmiset alkoivat puhua toisilleen oman asiansa huutamisen sijaan.

Maija Aalto, toimittaja, Helsingin Sanomat

”Ohjattuja Erätaukoja kannattaa järjestää vain aiheista, joista järjestäjä oikeasti kaipaa syvempää ymmärrystä. Toisaalta ’miten sinä koet’ -tyyppinen kysymys voi muuttaa yksittäisen haastattelunkin virettä”, sanoo Erätauko-asiantuntija **Janne Kareinen**.

HESARIN KOKEILUISTA ensivaikutelma on, että verkossa luodattavaksi haastavuudeltaan sopivin aihe on jotain erityisopetuksen ja maahanmuuton väliltä.

Erityisopetuskeskustelussa ohjaajat, moderoijat ja yhteen-vetoja tehnyt Maija Aalto pysyivät hyvin kyydissä huolimatta siitä, että keskustelu toteutettiin toimituksen liveraportointityökalusta viritellyllä alustalla.

Kotoutumiskeskustelussa kommenttien tulva koetteli tekniikan ja moderoijan suorituskyykyä, ja kymmeniä kommentteja juuttui jonoon.

”Keskustelun jälkeen mietin, ettei osallistujissa tainnut olla kovin monta maahanmuuttajaa. Dialogin ohjaaminen ei yksin riitä, vaan tarvitaan myös turvallinen ilmapiiri”, Aalto sanoo.

Molempia keskusteluja edelsi lehden juttu aiheesta. Jatkojuttujen kannalta hyödyllisemmältä tuntui erityisopetuskeskustelu.

”Esiin nousi yksityiskohtia koulujen arjesta, ja keskustelu valotti sekä ammattilaisten että vanhempien ajatuksia.” ●

ERÄTAUKO-METODISTA JÄRJESTETÄÄN ALUSTUS JA KESKUSTELU JOURNALISMIN PÄIVÄSSÄ 12. LOKAKUUTA.

Lång rubrik på webben ger klick

Vi tar in en stor del av våra nyheter via små skärmar, men fortfarande följer många artiklar samma mönster som tryckta nyheter. Först nu satsar mediehusen på fortbildning i webbjournalistik.

JOHAN SVENLIN, TEXT • KARL VILHJÄLMSSON, BILD

Principen "webben först" gäller numera i snart sagt alla mediehus, men övergången till digitalt fokus kräver en omfattande förnyelse också när det gäller hantverket. Rubrik och ingress har inte samma funktioner som i traditionella

tidningsartiklar.

"Det finns nog ännu en hel del att jobba med i övergången till digitala medier. Journalister som arbetat i många år med att skriva texter för tidning kan ha svårt att tänka om", säger **Charlotta Svensberg**, språkstöd för de finlandssvenska tidningsredaktionerna.

Hon läser dagligen journalistiska texter, både i tryck och på webb, och har några handfasta råd som hon kontinuerligt upprepar till journalister. Webbtexter ska vara korta och koncisa, meningsbyggnaden rak och enkel. Bisatser bör användas med försiktighet.

"På en del redaktioner läggs ett stort ansvar på att skribenten själv ska se till att artikeln får illustration och utformning för publicering på webben. Därför behöver skribenten planera helheten så att texten talar för sig själv och inte som tidigare utgå ifrån att artikeln kommer att hanteras av layoutare."

DEN STÖRSTA SYNLIGA skillnaden mellan en traditionell tidningsartikel och en webbartikel är rubriken. Konsten att skriva en kort, slagkraftig och gärna fyndig rubrik uppskattas inte som förr. Nu får rubriken gå på tre rader, bara den

fångar läsaren och berättar vad nyheten handlar om.

"Som nyhetschef uppmanar jag reportrarna att skriva rubriken först. Den kan senare redigeras, men om du inte vet vad det ska stå i rubriken vet du knappast heller vad som är det viktigaste i artikeln", säger **Annakaisa Suni**.

"Om du inte vet vad det ska stå i rubriken vet du knappast heller vad som är det viktigaste i artikeln."

Annakaisa Suni, nyhetschef, Hufvudstadsbladet

Hon är nyhetschef på *Hufvudstadsbladet* sedan juni och har under de senaste åren arbetat på *Svenska Dagbladet* och *Dagens Industri*.

"Det råder nu igen en positiv anda på redaktionerna både inom Bonnierkoncernen och Schibsted. Ännu för ett par år sedan utgick mediehusen ifrån att klick skulle ge inkomster för webbjournalistik. Nu har man fått en växande andel läsare att betala för premiumnyheter, den typ av nyheter som de flesta journalister gillar att jobba med."

JAKTEN PÅ KLICK är ändå viktig och det är den som gjort att rubrikerna vuxit både på längden och i informationsmängd.

"Jag tror att alla reportrar kan bli bättre på

att skriva så att de fångar läsarna på webben. Under hösten kommer vi att ordna utbildning på *Hbl* för våra reportrar om hur de ska bli bättre på att skriva rubrik och ingress."

På *Hbl* är man också på väg att frångå ett roterande schema där reportrar sitter som webbredaktörer.

"Det kräver speciell kompetens att jobba som webbredaktör. På svenska tidningar har man sedan flera år webbredaktörer som kollar artiklar innan de läggs ut och kan utnyttja statistik över vilka nyheter blir lästa", säger Suni.

På HSS Media övergick man till digitalt fokus för ett år sedan och i början av året ordnades en stor workshop om rubriksättning för koncernens journalister.

"Vi insåg att den klassiska tidningsrubriken inte funkade på webben. Samtidigt som rubriken blir längre och mer informativ tar den också en del av ingressens traditionella uppgift och det är viktigt att de olika delarna samspelar så att det inte blir tårta på tårta", säger **Nina Dahlbäck**, nyhetschef på *Vasabladet*.

Hon framhåller att det på *Vasabladet* redaktion pågår en ständig diskussion om hur texter är uppbyggda och paketerade med länkar, citat och bilder.

"Vi har massor att jobba med, men det finns ett stort intresse för webbjournalistik hos journalisterna, oberoende av ålder. Alla vill lära sig skriva så att de fångar sina läsare och de vill följa med hur de egna artiklarna blir lästa", säger Dahlbäck. ●

Väger varje ord. Rubrikerna i digitala medier begränsas inte av samma krav som i tryckta medier. "Den traditionella trestegsraketen i ingressen funkar inte digitalt, i stället ska rubriken fånga det mest intressanta i nyheten", säger Annakaisa Suni, nyhetschef på Hufvudstadsbladet.

Samma nyhet vevas tre gånger

Nyheter borde skrivas i olika versioner så att de passar för det medium där de ska publiceras och konsumeras. Det anser **Joachim Majors**, forskare på Åbo Akademis Experience Lab i Vasa, där han bland annat undersökt hur nyheter uppfattas i olika medier.

"Vi tar fram mobilen 40–50 gånger per dag och skannar snabbt igenom nyhetsflödet. Där behöver vi informationsrika rubriker och ingresser, där det viktigaste kommer först. När vi däremot lutar oss tillbaka och läser nyheter i papperstidning eller på pekskärm har

vi ofta mera tid för fördjupning och bakgrund som kan förklaras i brödtext."

Han förstår att läsare kan känna en viss irritation över att en stor del av nyheterna fortfarande är skrivna på samma sätt, trots att de publiceras i olika medier.

"På dagen skummar man igenom en nyhet i mobilen eller på jobbdatorn, på kvällen läser man den igen på pekplattan och nästa morgon ser man samma nyhet i papperstidningen. Ofta är det en och samma text som återkommer i samtliga kanaler och man får känslan att

man redan läst dagstidningen."

Han inser att det skulle kräva stora redaktionella resurser att skriva olika versioner för varje nyhet, men efterlyser en större medvetenhet bland journalister om de olika formaten.

"I grunden är det olika sätt att skriva nyheter för mobil och print, men det finns små enkla knep som underlättar läsning i mobilen, till exempel att markera inledningen i varje stycke med fet stil för att fånga läsarens uppmärksamhet", tipsar Majors.

Johan Svenlin

JEANETTE BJÖRKQVIST • Twitter: @nettebjorkqvist SKRIBENTEN ÄR FRILANSJOURNALIST, BOSATT I HELSINGFORS.

Fattiga ska inte ha husdjur

Fattigdomen har många ansikten. Det har även de utslagna. Liksom de marginaliserade, de utsatta, de sårbara.

Samtidigt har de någonting gemensamt: vi journalister behöver deras ansikten och berättelser för att skapa en rikigare bild av livssituationer, som majoriteten av publiken inte har någon kontaktyta till.

Vi behöver till exempel sådana som **Anu Peteri**.

Första gången hon väckte raseri bland *Helsingin Sanomats* läsare var 2008, då hon medverkade i en artikel med rubriken "Den fattigas år". Den gången rasade läsare bland annat för att det syntes en askkopp på en av bilderna i reportaget. Är man på riktigt fattig så ska man ju inte röka, tyckte de som tog kontakt med reportern.

Trots detta vågade Anu Peteri sju år senare ställa upp igen. Den här gången medverkade också hennes sambo **Tuomas Aatsinki** och på en bild syntes familjens katt.

I de över 440 kommentarer som den här gången radades upp ifrågasattes – än en gång – om familjen verkligen är fattig. Tonen varierade från saklig och medkännande till kritisk och illvillig. Då får man utgå ifrån

att redaktionen hade städat bort de värsta påhoppen.

Katten är lite relevant i sammanhanget.

NÄR DET RAPPORTERAS om fattigdom i Finland tenderar en del av dem som kommenterar fästa sig vid just husdjur. Hundar, katter, kaniner – det är sådant som fattiga inte ska ha. För de kostar pengar, som den som "på riktigt" är fattig inte har.

”Katten är lite relevant i sammanhanget.”

Det finns förstås andra exempel, där utsatta människor lyfts upp i offentligheten och lämnas över till mediehusens kommentarsfält. Bland dem som brukar väcka häftiga känslor finns utom fattiga exempelvis missbrukare, asylsökande och invandrare.

I regel ingår det också att både politiker och journalister får sig kring öronen. Det, kan man tänka, ingår i det offentliga uppdraget. Men det kan inte antas ingå i de intervjuades uppdrag att utsättas för kommentarer som i värsta fall urartar i anonymt nätraseri.

Ändå verkar mediehusen

fortfarande bara i undantagsfall slopa kommentarsfälten.

När det här börjar leda till att journalister får svårigheter att hitta "case" till känsliga ämnen kanske diskuteras på redaktionerna. Om inte, så är det hög tid att göra det.

DET ÄR DEN ENSKILDA journalisten som övertalar folk att medverka och som står med ett moraliskt ansvar för hur intervjuobjektet behandlas efter gjort jobb.

Mer sällan är det journalisten som bestämmer över kommentarspolitiken.

Den linjen brukar dras högre upp i hierarkin, av samma folk som beslutar om hur många som städar upp i redaktionernas sociala mediekkanaler, där kommentarer inte ens kan förhandsmoderas.

Vore jag själv fattig eller utsatt skulle jag tänka till innan jag ställer upp och blottlägger mitt liv för främmande människor. Än mer skulle jag göra det om jag visste att redaktionen – utan ens en eftertanke – skickar mig vidare till en nätbaserad köttkvarn, där anonyma röster ges rätten att dissekera mig, mitt privatliv och dessutom avgöra om jag får ha en katt eller inte.

Fattigdomen, eller utsattheten, lär nämligen vara tillräckligt svår att hantera som den är.

KSF MEDIA MINSKADE MINUSET

KSF Medias bokslut för 2017 visar att förlusten minskat med cirka fyra miljoner euro. Rörelseresultatet 2017 var minus 4,2 miljoner euro medan det året innan var minus 8 miljoner euro, det sämsta någonsin i bolagets historia.

Under 2017 minskade mediekoncernens personal med 63 personer. Omsättningen var 20,3 miljoner euro (22,2 miljoner euro 2016).

Bokslutet beskriver ett bolag som befinner sig på en utmanande marknad, säger vd **Anna Hellerstedt**.

"Vi har en bit kvar innan vi är i kapp med den omställning som krävs för att vi ska nå ett långsiktigt hållbar position för KSF Media. Det är inte en snabb justering, utan ett långsiktigt arbete som inlett."

Bolaget förberedde redan i fjol införandet av en betallösning för alla digitala produkter. När exakt den införs vill Hellerstedt inte kommentera.

Under 2017 var **Jens Berg** KSF Medias vd fram till mitten av mars varefter **Svante Wahlbeck** tog över. Wahlbeck var vd till och med den 7 november 2017. Hellerstedt tillträdde i maj i år.

Lina Laurent

MÅNGA LEDIGA JOBB PÅ SVENSKA YLE

Pensioneringar och anställda som sökt sig till andra jobb har öppnat dörrarna för nyanställningar på Svenska Yle. Efter flera år med så gott som obefintlig rekrytering – år 2017 fick till exempel tre personer fast anställning – duggar jobbanonserna nu tätt.

Svenska Yle räknar med att göra kring 20 nya tillsvidareanställningar i år.

Intresset för jobben har varit stort, säger **Kerstin Häggblom**, chef för administration och personal.

Det är inte länge sedan Yle avslutade samarbetsförhandlingar som också berörde de svenska redaktionerna. I maj i fjol sades sju anställda upp.

"De lediga jobben erbjuds först dem som sagts upp men det är inte sagt att kompetenskraven möts eller att de som sades upp är intresserade av jobben som erbjuds", säger Häggblom.

Svenska Yles förtröendeman **Markus Ekholm** säger att det är positivt att det öppnas nya möjligheter på bolaget.

"Det är bra att unga människor får jobb."

Lina Laurent

etiikka

Keksitystä paisui iso uutinen

MARJA HONKONEN, TEKSTI • ANNA-KAISA JORMANAINEN, KUVITUS

Kun alaikäinen kertoo joutuneensa rikoksen uhriksi, uutisia pitäisi malttaa harkita ja vanhempien kertoma tulisi tarkistaa tavallistakin huolellisemmin.

Elokuussa uutisoitiin kiusaamistapauksesta, jossa 15-vuotias kotkalainen yläkoululainen pakotettiin laittamaan suuhunsa paristoja. Poliisi kertoi tutkivansa asiaa.

Ensimmäisen jutun teki *Iltaalehti*, pojan äidin kertoman ja hoitodokumenttien perusteella. Perässä tulivat Yle, *Helsingin Sanomat* ja moni muu. Sosiaalisessa mediassa jaettiin tuomioita.

Kotkalainen *Kymen Sanomat*kin tarttui aiheeseen, mutta ei julkaissut aluksi mitään. Toimitusta mietitytti, että jutut nojasivat aikuisten toisen käden tietoihin tapahtumista.

”Me olimme heti varuillamme”, päätoimittaja **Heidi Ekdahl** kertoo.

Toimitus pyysi asiasta luottamuksella vinkkejä paikallisessa Facebook-ryhmässä. Niiden myötä vahvistui aavistus, ettei kaikki uutisoitu vastannut totuutta.

Paria päivää *Iltalehden* uutisen jälkeen *Kymen Sanomat* oli julkaissut asiasta vain *Helsingin Sanomien* lyhyen jutun. Linjaus kummastutti osaa lukijoista.

”Tietenkin oli painetta, kun levikialueella tapahtuu ja ihmiset käyvät kuumana, että miksi oma lehti ei kirjoita kiusaamistapauksesta”,

Ekdahl sanoo.

”Uskoimme kuitenkin, että pitkällä aikavälillä meille olisi eduksi, jos pidämme pää kylmänä.”

Niin kävi. *Kymen Sanomat* julkaisi viikonloppuna keskustelua rauhoittavan juttukokonaisuuden. Seuraavalla viikolla poliisi kertoi, ettei rikosta enää epäillä.

Yläkoululainen oli laittanut pariston suuhunsa itse, todistajien mukaan yllyttämättä.

Ekdahlia kummastuttaa varomattomuus asiassa, joka voi vaikeuttaa nuoren muutenkin hankalaa elämäntilannetta.

”Seuraukset voivat olla paljon isommat kuin se keksitty asia.

Hanna Heinonen, päätoimittaja, Lapsen Maailma

”En usko, että on koskaan nuoren etu, jos hänen asiansa nousee julkisuuteen ennen kuin sitä on yritetty selvittää koulussa.”

Ekdahl pohtii tapauksen kerrovan myös siitä, miten vahvoja ennakkokäsityksiä journalistitkin liittävät äitiyteen. Äitiä uskotaan herkästi, vaikka kouluylhteisöjen ristiriidat ovat usein monimutkaisia ja hankalia.

KOTKAN TAPAUS ei ole ainoa laatuun. Esimerkiksi kesäkuussa *Hel-*

JSN:N PERIAATELAUSUMA LASTEN JA ALAIKÄISTEN ESIINTYMISESTÄ MEDIASSA

Lapsella on oikeus omaan mielipiteeseen. Vaikka aloite tai lupa esiintyä mediassa olisi saatu huoltajilta, on hyvä kysyä myös lapsen oma kanta. Toimittajan on lisäksi pyrittävä varmistamaan, että alaikäinen ymmärtää mediajulkisuuden seuraukset. Päävastuu kuuluu aina toimituksille, koska vanhemmatkaan eivät voi aina tietää, miten julkisuus vaikuttaa lapsiin ja nuoriin.

LUE KOKO LAUSUMA: JSN.FI

singin Uutiset kertoi, kuinka 14-vuotiaan pojan puhelin oli ryöstetty puukolla uhaten Helsingin Malminkartanossa. Tarina oli keksitty.

Helsingin Uutisten juttu perustui paikallisesta Facebook-ryhmästä löydettyyn pojan äidin kertomukseen tapahtumista.

Helsingin Uutisten, *Länsiväylän* ja *Vantaan Sanomien* päätoimittaja **Mikko Heino** kertoo, että uutinen julkaistiin vasta, kun poliisi vahvisti, että rikosilmoitus oli tehty.

Alaikäisiltä itseltään tai vanhemmilta toisen käden tietona saatuihin tietoihin suhtaudutaan lehdissä Heino mukaan samoin kuin muidenkin kertomuksiin. Vahvistusta haetaan myös muualta, kuten viranomaisilta tai silminnäkijöiltä.

JULKISUUDESSA ON ollut viime vuosina muitakin alaikäisiin liittyviä rikosepäilyjä, jotka poliisi on myöhemmin todennut kokonaan tai osin perättömiksi.

Kesken tutkimuksen on uutisoitu esimerkiksi siepatusta ja puroon sidottuna jätetystä 16-vuotiaasta ja tuntemattomien Airsoft-aseella

ruhomasta 8-vuotiaasta.

Lapsen Maailman päätoimittaja ja Lastensuojelun Keskusliiton toiminnanjohtaja **Hanna Heinonen** toivoo toimittajien aina punnitsevan, onko julkisuudesta lapselle enemmän haittaa kuin hyötyä. Julkisesti kerrotut asiat seuraavat lasta arkeen – olivat ne pötyä tai täyttä totta.

”Seuraukset voivat olla paljon isommat kuin se keksitty asia”, Heinonen sanoo.

Jos lasta haastattelee, siihen täytyy varata aikaa. Kysymyksiä pitää olla avoimia.

Silti alaikäisillä on oikeus tulla kuulluiksi. Siihen Heinonen kannustaa toimittajia.

”Meillä on parantamisen varaa siinä, että lapsia kuultaisiin moniäänisemmin ja moninaisemmissa tilanteissa.” ●

● TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI KÄSITTELEE JOURNALISTIN OHJEITA, JOTKA OVAT AJANKOHTAISIA TAI MUUTEN KIINNOSTAVIA.

anna hyvän kiertää

Kuvauspaikoilla. Louhimiehen Tuntemattoman Äänislinnan paraati -kohtaus kuvattiin näissä Suomenlinnan maisemissa syksyllä 2016. ”Kun Tuntematon oli tekeillä, puolustin hanketta, vaikka minullakin oli sen mielekkyydestä epäilyksiä. Kulttuurijournalismissa kesken-eräisten hankkeiden arvioiminen ei ole kovin hedelmällistä, koska kukaan ei vielä tiedä, millaisia oivalluksia tekijöillä on aiheesta”, Kalle Kinnunen sanoo.

KALLE KINNUNEN, 40

- Työskennellyt elokuvajournalismin erikoistuneena freelancerina vuodesta 1999 ja *Suomen Kuvalehden* elokuvakriitikkona vuodesta 2006.
- Laatinut *Kuvien takaa* -blogiinsa kymmenen vuoden aikana yli 1300 kirjoitusta.
- Kirjoittanut yksin ja muiden kanssa neljä kirjaa, jotka käsittelevät muun muassa suomalaista elokuvateollisuutta sekä teknomusiikki- ja klubbailukulttuuria.

● TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI PYYTÄÄ ILMIANTAMAAN LOISTAVIA ALAN TUOTOKSIA. VIESTIÄ VIE SEURAAVAKSI ETEENPÄIN SE, JONKA TYÖ ESITELLÄÄN PALSTALLA.

ILKKA PERNUN VALINTA

Vapaa toimittaja **Ilkka Pernu** valitsi esiteltäväksi elokuviin erikoistuneen toimittajan **Kalle Kinnusen** *Kuvien takaa* -blogissa 21. elokuuta julkaistun jutun *Tuntemattoman sotilaan* häilyvistä Oscar-mahdollisuuksista: ”Kinnunen tekee lukijana olemisen helpoksi: voin luottaa hänen asiantuntemukseensa ja siihen, että hän kunnioittaa seuraamaansa alaa. Se ei ole kulttuurijournalismissa aina selviö.

Foorumina blogi on herkkulinen, sillä Kinnusen ei tarvitse peitellä tunteitaan ja mielipiteitään. *Kuvien takaa* ei kuitenkaan ole höttöistä tunnepuhetta, vaan tiukkaa journalismia. Tekstit lisäävät ymmärrystä elokuvista ja elokuvateollisuudesta, esimerkiksi suomalaisten elokuvien maailmanvalloitushaaveista.”

Tuntematon toisin silmin

NINA ERHO, TEKSTI • KAI WIDELL, KUVA

”Vaikka *Tuntematon* on monelle suomalaiselle ’vuoden elokuvatapaus’, se ei välttämättä ole sitä kansainvälisestä näkökulmasta. Olin miettinyt tätä, mutta uutinen *Armomurhaajan* valinnasta Pohjoismaiden neuvoston elokuvapalkinto-ehdokkaaksi kirkasti näkemykseni”, sanoo toimittaja **Kalle Kinnunen**.

Hän julkaisi kirjoituksensa *Tuntemattoman sotilaan* häilyvistä Oscar-mahdollisuuksista blogissaan *Suomen Kuvalehden* sivuilla 21. elokuuta.

”Suurin osa blogikirjoituksistani on alan uutisiin reagointia. Blogiin voin kirjoittaa nopeasti ja henkilökohtaisesti siitä, mikä itseäni kulloinkin kiinnostaa. Aluksi tekstit menivät toimituspöydän kautta, mutta pian sain oikeuden julkaista itsenäisesti. Kiinnostukseni elokuvien tuotantopuoleen näkyy. Julkkisjournalismi ei kiinnosta, ellei siihen liity jotain muuta tasoa.

Tuntemattomasta ja Oscareista kirjoitin, koska *Tuntematon* on elokuvateattereissa katsotuin kotimainen elokuva vuosikymmeniin ja sen ohjaajaan liittyy työmetodipaljastuksia. Sellaisen elo-

kuvan tarkastelu on yhä uudelleen perusteltua.

Koska kirjoitukset syntyvät impulsiivisesti, välillä blogissa on kuivempia kausia. Silti toimintus ei ole hiostanut – ehkä siksi, että sitten kun jotain tapahtuu, tekstejä tulee tiheästi.

Kirjoitusta aloittaessani ajattelen usein, että se on yksi ajatus ja 20 minuutissa ulkona, mutta sitten teksti kaipaakin vielä jonkun tason lisää. Silti argumentteja unohtuu, kuten *Tuntematon*-tekstistä se, että rintamasotaelokuvat eivät ole juuri menestyneet ulkomaisen elokuvan Oscar-kategoriassa.

Jaan blogiini maksumuurin ylittäviä linkkejä, minkä lehti hyväksyy. Erikoisalan blogille kirjoitusten leviäminen somessa on tärkeää. Parhaiten leviävät henkilökohtaiset tekstit tunteita herättävistä aiheista. Palaute tulee pääosin somessa.

Tuntemattoman tekijöiltä en ole saanut palautetta. Mutta pian sen jälkeen, kun *Hesarin* **Veli-Pekka Lehtosen** kolumni ja minun kirjoitukseni palkintoaiheesta ilmestyivät, *Tuntemattoman* tuotantoyhtiö julkaisi epätavallisen tiedotteen, jossa kerrottiin, että se olisi poikkeuksellinen Oscar-ehdokas.”

Portinvartijasta vaikuttajaksi

Miten suomalaiset toimitukset ovat pärjänneet käsitellessään perussuomalaisten tuulivoimaväitteitä, turpeen markkinointikampanjaa, EU:n linjauksia, Itämeren turvallisuustilannetta ja julkisen sektorin kokoa?

Muun muassa tätä analysoi *Totuuden jälkeen* -kirja, jonka ovat tehneet toimittajat **Olli Seuri** ja **Jarno Hartikainen**, kansainvälisen politiikan tutkija **Antto Vihma** sekä Sitran asiantuntija **Hannu-Pekka Ikäheimo**.

Yksi havainnoista on, että journalistin media on "paskanpuhuminen" kanssa vaikeuksissa. Toimittajat ovat tottuneempia käsittelemään eturyhmien lobbausta ja spinnausta kuin faktoista irtautuvia ja kokonaiskuvaa röyhkeillä väitteillä hämääviä toimijoita. Virheistä opitaan, mutta onko oppiminen tarpeeksi nopeaa ja ulottuuko se yksilöitä laajemmalle?

Aluksi kirja selittää, miten totuudenjälkeiseen aikaan on tultu ja miksi. Lopuksi se sovittelee portinvartijan roolinsa menettäneelle medialle (vuoro)vaikuttajan viittaa. Kirja on ikään kuin syventävä kurssi media-

ympäristön muutoksesta: lukeminen vaatii keskittymistä mutta parantaa valmiuksia tarkastella, ymmärtää ja reagoida.

Tekijät ovat myös haastatelleet median ja viestinnän vaikuttajia. Koko kirjan läpi lukijaa vaivaa se, ettei hän tiedä, kenen sen kirjoittajan kynästä tai kenen haastateltavan suusta analyysi kulloinkin kumpuaa.

Nina Erho

ANTTO VIHMA, JARNO HARTIKAINEN, HANNU-PEKKA IKÄHEIMO JA OLLI SEURI: TOTUUDEN JÄLKEEN – MITEN MEDIA SELVIÄÄ ALGORITMIEN JA PASKAPUHEEN AIKANA. TEOS.

Kun tapaan ihmisiä, minua kiinnostaa aina kysyä, miksi hän ajattelee niin kuin ajattelee. Se on ihan perusasia tässä työssä: kun olet utelias, sinun on helppo haastatella ihmisiä.

Ylen toimittaja Marja Sannikka
Seurassa 14. syyskuuta

Tutkimuksen ja journalismin tavoite on sama. Molemmat pyrkivät käytettävissä olevin keinoin mahdollisimman lähelle totuutta. Kummankin alan osaajat tietävät, etteivät koskaan pääse aivan perille.

Lääkärilehden entinen päätoimittaja
Hannu Ollikainen Potilaan Lääkärilehdessä
14. syyskuuta

Journalistinen ammattitaito on sitä, että pystyy noudattamaan kaikkia *Journalistin ohjeita* samalla kertaa, vaikka ne voivat teoreettisesti olla ristiriidassa: sekä yleisön tiedonsaantioikeuden turvaamista

että vaikkapa yksityisyyden suoja ja lähdesuoja.

Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja
Elina Grundström
Helsingin Sanomissa 14. syyskuuta

Vaikka kaikki näyttää muuttuvan, perusasiat on ihan samat kuin ennenkin. Kaiken muutoksen keskellä journalismin perustehtävä pysyy edelleen samana kuin 1800-luvulla. Tarkistetuilla faktoilla tehdä näkyväksi se miten meitä hallitaan, ja "How the other half lives".

Yle News Labin päällikkö Jukka Niva
Sanomain Säätiön Stipendiblogissa
12. syyskuuta

On vähän häiritsevää edes ajatella, millainen olisi se maailma, jossa some ei kohise ja media on hiljaa. Sellaisessa maailmassa jäisi piiloon paljon enemmän pahaa.

Kolumnisti Samuli Suonpää
Kirkko ja kaupungissa 19. syyskuuta

VESA HEIKKINEN Twitter: @tosentti
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TIETOKIRJAILIJA.

Kiltit karpäset

Hirvikärpänen on Ruotsissa kiltti, Suomessa äkäinen", uutisoi *Helsingin Sanomat* äskettäin. Uutinen tempaa mukaansa ja lennättää tuhansien vuosien päähän sumerien seuraan Mesopotamiaan.

Sumerit tiemmä ovat nuolenpääkirjoituksellaan merkinneet muistiin eläinsatuja, faabeleita. Faabelin perusidea on yksinkertainen: eläimet pannaan esittämään ihmisiä. Faabeli onkin ollut oiva genre, kun kansa on halunnut arvostella diktaattoreita tai diktaattori on halunnut opettaa kansaa nöyryyteen.

Vuosituhsien ajan ihminen on säälimättä käyttänyt eläimiä hyväkseen tarinoissaan. Ihmisen tarkoituksiin on sopinut esittää kettu ove-lana, susi luiduna, käärme katalana ja niin edelleen. Pikiriikkisinkin ötö on kelvannut tarinan ainekseksi. Ihminen on ryhtynyt karpästenkin herraksi.

Nykyjournalismissa törmää harvoin eläinsatuihin. Toisenlaisiin satuihin eläimistä sen sijaan törmää taajaan. Eläintä ei aina pueta ihmisen vaatteisiin ja aatteisiin, kuten faabeleissa, mutta eläimiin ympäritään joitakin ihmisten ominaisuuksia, mielellään tunteisiin vetoavia. Eläin voidaan näyttää vaikkapa söpönä tai rikollisena.

Uutisessa on siis ihan oookoo väittää, että hirvikarpäset ovat kilttejä tai äkäisiä, vaikka oikeastaan ne käyttäytyvät tylsästi: lajilleen tyypillisesti. Kiltteys ja vihaisuus ovat tarinan kuorrutetta, seipitettä, satua.

Nykyteksteissä kalatkin saattavat olla loistavia ongelmanratkaisijoita ja niiden sosiaaliset suhteet monisyisiä. Ylipäätään eläinten sosiaalisuudesta puhuminen on esimerkki vähittäisestä merkitysten laajentumisesta ja ajattelukaavojemme laventumisesta: ihmisten tapaan eläimet ovat yksilöitä, joilla on suhteita keskenään, yhteisöjä, yhdyskuntia, ehkä yhteiskuntakin.

uusiin tehtäviin

KUKA?

Noora Susi, 37, on aloittanut Sanoma Pron äidinkielen toimituksen kustannuspäällikkönä. Hän vastaa perusopetuksen ja lukion äidinkielen ja kirjallisuuden oppimateriaalien sisällöistä. Aiemmin Susi on työskennellyt muun muassa Sanoma Pron äidinkielen toimituksessa tuottajana ja kustannustoimittajana sekä Edita Publishingissa oppimateriaalien kustannustoimittajana. Koulutukseltaan hän on filosofian maisteri Tampereen yliopistosta.

Sisällön pitää olla priimaa

Miten päädyit tehtävääsi?

Olen työskennellyt kustannusalalla pitkään. Esimieheksi hakeminen tuntui luonnolliselta jatkumolta. Arvelin, että sisältöjen tuntijana olisin hyvä vetämään toimitusta.

Mitä olet urallasi oppinut oppimateriaalien teosta?

Suomen opettajat ovat laatutietoisia ja kilpailu on kovaa. Siksi sisällön pitää olla priimaa ja tekijöiden huippupedagogeja. Avukseen tekijäryhmää vetävä kustannustoimittaja tarvitsee myös kuvan, videon, äänen ja copyrightien tuntijoita.

Miten parhaat pedagogit löytyvät?

Kiertämällä kouluilla tapaamassa opettajia ja seuraamassa opetusta. Järjestämme myös asiakas- ja tuotekehitystilaisuuksia. Nykyiset tekijät vinkkaavat hyvistä tyypeistä.

Digimateriaalit lisäävät työtä. Miten tuet alaistesi jakamista?

Kehittämällä edelleen uusia työtapoja ja työkaluja, jotta samalla työllä syntyisi printti- ja digisisältöä. Pitää myös miettiä, mitä tekemisessä kannattaa priorisoida.

Mihin aiot uudessa työssäsi ensimmäiseksi tarttua?

Oppimateriaaliprojekteihin osallistuu opettajia, yliopistoväkeä ja yhä enemmän myös toimittajia. Haluan kehittää yhteistyötä ja sen tuloksia edelleen. Haluan myös viestiä hyvien oppimateriaalien merkityksestä luku- ja kirjoitustaidon kehityksessä.

”Oppimistapojen muutos on vasta käynnissä.

Millaiset materiaalit tukevat lukuintoa?

Esimerkiksi sovellus, jolla oppikirjan tekstit voi kuunnella omalla puhelimella. Toisaalta keskeistä on löytää lukemiselle ja kirjoittamiselle aikaa.

Millaisia arvovalintoja äidinkielen materiaaleissa tehdään?

Peruskivi on opetussuunnitelma. Oma tavoitteemme on tehdä materiaalia, joka sopii moneen opetustyyliin ja jonka jokainen oppilas voi kokea auttavan juuri häntä oppimaan.

Digistä puhutaan paljon, mutta myynti on murto-osa printistä. Miksi?

Koulujen mahdollisuudet hyödyntää digiä vaihtelevat, ja oppimistapojen muutos on vasta käynnissä. Parasta digiä ovat esimerkiksi tehtävät, joissa oppilas saa edistymisestään heti palautetta. Silti opettajat haluavat harjoituttaa myös perinteistä lukemista ja kirjoittamista.

Mikä nyky-oppikirjoissa ihmetyttää 50 vuoden päästä?

Ehkä se, että painetut ja digitaaliset tuoteperheet ovat niin laajat. Kun digi kehittyi, eri ominaisuudet ovat samassa tuotteessa.

Mikä koulukirja itsellesi on jäänyt mieleen?

Oma aapiseni, joka oli 1980-luvulla suosittu *Aapis-kukko*. Sen kuvitukset ovat painuneet mieleen yhtä vahvasti kuin lapsuuden suosituimpien satukirjojen kuvat.

Mitä teet vapaa-ajalla?

Kuuntelen ja luen kirjoja. Olen lasten kanssa. Viime aikoina olen innostunut outdoor crosstrainingista.

Nina Erho

SATTUU TAPAHTUU

Ilmojen ässä

Elettiin heinäkuuta vuonna 2004. Helsingin puistoon laskeutui avohelikopteri ja kiirehdin sen kyytiin. Istuuduin pilotin viereen ja taakse nousi kaksi laskuvarjohyppääjää, joiden hyppyjä olin lähdössä kuvaamaan *Helsingin Sanomille*.

Matkalla korkeuksiin lentäjä kaarteli edestakaisin ja hihkaisi minulle kuulokkeiden kautta, että joko pelottaa. ”Ehei”, vastasin ja kiedoin kameran hihnaa tiukemmin käteni ympärille.

Parin kieputuksen jälkeen lento tasaantui. Vedin syvään henkeä. Ihailin maisemaa helikopterin avoimesta ovesta. Minun ja taivaan välillä ei ollut vasemmalta puolelta mitään estettä.

Ihmiset ja rakennukset näyttivät alhaalla kuin pienoismaailmalta. Sitten huomasin selkäni takaa harteillani vapaasti roikkuvan yön kaltaisen. Kysyin pilotilta, että mikä se mahtaa olla. Aiemmin hassutellut pilotti jähmettyi.

”Se on turvavyö. Laita se kiinni. Heti!”

Siinä vaiheessa sydämeni löi tyhjää. Kestitovin, kun yritin selvittää, miten se vyö laetaan kiinni. Sitten olikin aika kuvata. Vaikka käsissä oli viimeisintä mallia oleva digikamera, kamera oli hyvin hidas.

Otetun kuvan jälkeen pystyi seuraavan kuvan ottamaan suurin piirtein siinä vaiheessa, kun hyppääjä oli jo hyvin lähellä maata. Kuvasin tarkkuushyppääjiä yhden kuvan laukaisutekniikalla.

Kun laskeuduimme maahan, selvisi, että olin ollut koko ajan selästäni kiinnitetynä yhdestä vaijerista koneeseen. Jos olisin liukunut ulos avohelikopterista, olisin roikkunut sen yhden vaijerin varassa taivaalla.

Hanna-Kaisa Hämäläinen

KIRJOITAJA ON FREELANCEVALOKUVAAJA.

KERRO MITÄ SINULLE ON SATTUNUT TYÖTÄ TEHDESSÄ. OTA YHTEYTTÄ TOIMITUKSEEN.

Paluumuuttaja Ylitorniolta. Vihreän Langan politiikan toimittaja Jenni Leukumaavaara asettui Helsinkiin asumaan, mutta tuskin koskaan täysin helsinkiläistyy. Hän toivoo, että voisi osan ajasta etätyöskennellä kotiseuduillaan.

Koko maan asuttaja

MANU MARTTINEN, TEKSTI • LIISA HUIMA, KUVA

Vihreän Langan toimittaja Jenni Leukumaavaara palasi kotiseudulleen pohjoiseen ja huomasi, että haluaa asua Helsingissä.

Kymmenen vuotta työelämää Helsingissä ajoivat Jenni Leukumaavaaran uupumuksen partaalle.

Hän teki uutistystyötä määräaikaississa työsuhteissa, sinnitteli eri toimituksissa sähköitä ja uutissillppua kirjoittamalla ja mietti, onko tämä sitä mitä haluaa oikeasti tehdä.

Ei ollut. Kun parisuhdekin päättyi, siteet Helsinkiin ohenivat merkittävästi. Vastaavasti perhe, kesä-

mökki ja *Helsingin Sanomien* kanssa pohjustettu avustajasopimus tekivät Lappiin paluusta houkuttelevan vaihtoehdon.

Vuonna 2011 Leukumaavaara muutti takaisin pohjoiseen ja asettui Rovaniemelle. Freelancetyö pohjoisessa oli antoisaa ja kehitti häntä toimittajana, mutta hän kaipasi työyhteisöä, säännöllisiä tuloja ja ystäviään, joista suurin osa asui Helsingissä. Muutto Helsinkiin alkoi tuntua mahdolliselta.

”Pari vuotta sitten olin Jokesin kurssilla ja yövyin kaverini luona Helsingissä. Rupesin tinderöimään ja löysin Punavuoreessa asuvan in-

rilaisen miehen”, Leukumaavaara kertoo.

”Viime viikolla allekirjoitimme asuntolainapaperit.”

LEUKUMAAVAARA SAI Vihreästä *Lankasta* vakituisen työn politiikan toimittajana. Lapin-tuntemus ja hyvät paikalliskontaktit vaikuttivat siihen, että hän sai paikan.

Monen muun lehden tavoin *Vihreää Lankaa* vaivaa Helsinki-keskeisyys. Leukumaavaaran yksi tavoite onkin tuoda maakuntien ääntä lehteen. Hän käy säännöllisesti jututukeikoilla eri puolilla Suomea.

Vihreän Langan toimituksessa

käydään kipakoita aluepoliittisia keskusteluja ikuisuusaiheesta: Onko koko maa pidettävä asuttuna? Leukumaavaara käsittelee aihetta jutuissaan, mutta hänellä ei ole kysymyksen ehdotonta kantaa, kuten ei ole lehdelläkään.

Kesällä Yle teki asiasta kyselyn ja sai tulokseksi, että enemmistö suomalaisista haluaa pitää koko maan asuttuna. Leukumaavaara toivoo samaa, mutta tunnistaa tulokseen liittyvän, vähän koomisenkin riskitiridan.

”Minäkin haluan pitää koko maan asuttuna, mutta muutin juuri asumaan Helsingin ytimeen.” •

kolumni

Paremmintietäjät

Olen usein törmännyt autoista ker-toviin juttuihin ja keskusteluihin. Olen myös jäänyt miettimään, mil-lainen samanmielisten lauluuoro niissä onkaan äänessä!

Esimerkiksi polttomoottorin toiminnasta vallitsee samanmie-listen konsensus. Sen sisältö on monimutkainen, eikä ihme. Tällai-nen monimutkaistaminen on kei-no säilyttää keskustelu vain asiaan oikein vihkiytyneiden käsissä. Se muistuttaa muinaisia riittejä, jotka olivat ulkopuolisille vaikeasti ym-märrettäviä ja joilla papisto erot-tautui rahvaasta.

Yksinkertaistettuna samanmie-listen käsitys on tämä: autot liik-kuvat, koska polttoaine tuottaa palaessaan painetta, joka työntää moottorissa mäntiä, joiden tuot-

JANNE ZAREFF ● Twitter: @JanneZareff KIRJOITAJA ON YLEISRADION TOIMITAJA.

”Arvaan jo, millaisen vastaan-oton tämä kirjoitukseni saa.

tama liike-energia puolestaan muu-tetaan erinäisten mekaanisten osien, kuten kampiakselin, avulla renkaiden pyöriväksi liikkeeksi.

Kerrataanpa kuitenkin tosiasiat, jotka todella tiedämme omasta ar-jestamme. Kun nousemme autoon ja käännämme virta-avainta, autolla voidaan lähteä liikkeelle. Jos avain-ta ei käännetä, mitään ei tapahdu.

Avaimen kääntäminen on siis aivan ilmeisesti ratkaisevassa osas-sa autoa liikutettaessa. Kuitenkin julkisessa keskustelussa valtaa pi-tää näkemys, jonka mukaan auton liikkumisongelmiin tulisi lähes aina hakea ratkaisua moottorista tai esimerkiksi ”akusta”, mikä se sitten onkaan. Ja kuinka ollakaan: autoasioiden ylipapeilla on usein

tarjota moottorikeskeisiin ongel-miin ratkaisu, joka edellyttää ra-han maksamista tälle uudelle aate-listolle! Ei tarvitse paljoa arvailla, miksei vaihtoehtoisia selitysmalle-ja auton toiminnalle juurikaan jul-kisuudessa nähdä!

Arvaan jo, millaisen vastaan-oton tämä kirjoitukseni saa. Lopu-ton määrä ”insinöörejä”, ”autoasen-tajia” ja ”autoaan itse huoltavia” oikeassaolijoita vaahtoa, etten selvästikään tunne moottorien toi-mintaa lainkaan, eikä minun siksi pitäisi niistä kirjoittaa. On olemas-sa hyvin äänekäs polttomoottorien toimintaan ammatikseen tai har-rastuksena tutustuneiden ihmis-ten vähemmistö, joka tulee vaati-maan, että käyttäisin ainakin osan ajastani mieluummin tutustumalla moottoreihin kuin kirjoittamalla niistä.

On valitettavan ilmeistä, että meillä on vielä pitkä matka kuljet-tavana, ennen kuin keskustelukult-tuurimme on järkevällä tolalla.

Kiinnostaako Saariselkä tai Vierumäki? Hae virkistysstipendiä!

Journalistiliiton jäsenten virkistysstipendit käytettäviksi lomiin Saariselällä ja Vierumäellä ovat jaossa. **Hakuaika päättyy 14.10.2018.**

Virkistysstipendi oikeuttaa viikon maksuttomaan oles-keluun Saariselän Tunturimajalla (enintään 30 kpl) tai Vierumäen lomatalossa (enintään 5 kpl).

Tiedustelut: Annamari Schildt, puh. 044 500 0013.
www.journalistiliitto.fi/fi/jasenpalvelut/virkistys-ja-apu/

Rekreatiivisstipendier

Ansökningstiden går ut 14.10.2018.
Läs www.journalistiliitto.fi/se

HAE RTTL:N KOULUTUSAPURAHAA!

Koulutusapurahahaku alkaa 5.10.2018.
RTTL:n koulutusrahaston apurahat ovat jäsenten haettavissa.

Apurahaa voi saada:

- oman ammattitaidon tason säilyttämiseen ja syventämiseen tähtääviin opintoihin, ei kuitenkaan perustason opintoihin.
- yleissivistävään itsensä kehittämiseen, mm. kielitaidon parantamiseen.

Vuonna 2018 apurahoja jaetaan seuraavasti:

2 kpl 1 400 euroa
9 kpl 800 euroa

RTTL:n koulutusrahaston hoitokunta voi päättää apurahojen jakamisesta myös toisin.

Hakuaika päättyy 2.11.2018.

Lisätiedot rttl@yle.fi

Tietoa arvostava maakuntien mies

Toimittaja ja tietokirjailija **Hannu Koskela** menehtyi 26.7. äkilliseen sairauskoh-
taukseen lomamatkallaan
Lappeenrannassa. Hän oli
syntynyt 10.3.1955.

Joka Poika -lehteen ensim-
mäiset juttunsa kirjoittanut
Koskela päätyi *Tammerkoski*-
lehden kautta *Apuun*, jossa
hän teki 34 vuotta kestäneen
lehtimiesuran. Koulutukseltaan
hän oli maisteri.

Avussa Koskela toimitti Han-
nu-setänä lastenpalsta vuosina
1985–1990, ja armoitettuna
tietokilpailumiehenä laati *Apu-
visan* kysymykset 26 vuoden
ajan. Ennen kaikkea hän jaksoi
matkustaa ympäri Suomea te-
kemässä reportaaseja ja haas-
tatteluja.

”Kuunnelkaa maakuntien
ihmisiä. Siellä ovat meidän
lukijamme ja kansan ääni”,
hän toisti toimituksen untuvi-
koillekin monta kertaa.

Koskelaa kiinnostivat Viro

KUVA: KARI KAIPAINEN

ja Venäjä, jotka hän oli nähnyt
läheltä jo neuvostovuosina.
Hannu Koskela ja valokuva-
ja **Timo Pyykkö** saivat vuonna
2017 presidentti **P. E. Svinhuf-
vudin** muistosäätiön kirjalli-
suuspalkinnon. Lehtityönsä
ohella Koskela julkaisi useita
tietokilpailukirjoja sekä kirjoja
Tampereen historiasta ja kult-
tuurihahmoista, joita hän
teatteriharrastuksensa kautta
tunsi.

Hannu Koskela oli usein
myöhässä, mutta nyt hän lähti
aivan liian aikaisin.

Jorma Lehtola ja Liisa Talvitie
KIRJOITTAJAT OVAT HANNU KOSKELAN
TYÖTOVEREITA.

Eteenpäin katsova realisti

Ahjon toimitussihteerinä pit-
kän työuran tehnyt **Liisa Alas-
talo-Löppönen** kuoli 19.8.
Helsingissä. Hän oli syntynyt
3.6.1949 Sippolassa.

Alastalo-Löppönen työ-
kenteli Metallityöväen liiton
Ahjo-lehdessä toimittajan,
toimituspäällikön ja toimitus-
sihteerin tehtävissä vuodesta
1979 eläkkeelle siirtymiseensä
saakka vuonna 2009. Toimit-
tajaura alkoi 1972 *Valkeakosken*
Sanomissa. Ennen *Ahjoa* hän
oli *Suomen Sosialidemokraatin*
eduskuntatoimittajana.

Hän oli eteenpäin katsova
realisti. Lehistön ja viestin-
nän monissa murroksissa hän
muistutti innokkaimpia ideoi-
ja resurssista. Hän oli voi-
mia kokoava, positiivinen ja
näkemyksiä sovittava.

Odotukset tarjotulle jutulle
olivat tarkkoja, mutta luovuudelle
jäljellä. Hän luotti kol-

legoihinsa, mutta ei epäröinyt
tarttua jutun puutteisiin.

Hän oli erittäin kiinnostu-
nut yhteiskunnan kehitykses-
tä, työelämän murroksesta ja
ihmisten pärjäämisestä. Hän
pohdiskeli asioita ja yritti löy-
tää reitin ratkaista ongelmia.

Liisa puolusti oikeudenmu-
kaisuutta ja tasa-arvoa. Hänessä
eli myös feministi. Lukijoista
naisia oli viidennes, heille hän
halusi antaa äänen.

Heikki Piskonen
AHJON ENTINEN PÄÄTOIMITTAJA
Leena Seretin
FREELANCER-TOIMITTAJA JA
AHJON AVUSTAJA

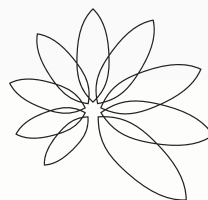
TOIMITTAJA-STIPENDIT

Helsingin Sanomien Säätiö
julistaa haettavaksi toimittaja-
stipendejä uransa keskivaiheilla
oleville toimittajille.

Stipendit myönnetään jatko-opintoihin
Britanniassa, Kiinassa, Saksassa,
Tanskassa, Venäjällä ja Yhdysvalloissa.

Stipendiä haetaan sähköisellä
hakulomakkeella osoitteessa:
www.apurahat.net/hssaatio/
Hakuaika päättyy 14.10.2018.

Lisää tietoa stipendeistä
www.hssaatio.fi
www.stipendiblogi.fi

HELSINGIN
SANOMAIN
SÄÄTIÖ

*Helsingin Sanomien Säätiö on yksityinen, yleishyödyllinen säätiö.
Sen tehtävänä on suomalaisen median ja laatujournalismin tulevaisuuden
turvaaminen ja sananvapauden tukeminen. Säätiö jakaa apurahoja viestintäalan
tutkimukseen ja koulutukseen sekä alan kilpailuihin. Helsingin Sanomien Säätiö
ylläpitää Päivälehdien museota ja Päivälehdien arkistoa.*

Täällä valvon minä. Yt-neuvottelut pyörivät välillä öisinkin Otavamedian pääluottamusmies Tuomo Lappalaisen mielessä, mutta töissä hän yrittää pitää kiinni normaaleista rutiineista. ”Se on myös keino saada ajatukset hetkeksi pois yt-rumbasta.”

Yt-rumba kiertää Otavamediassa

ANNA-SOFIA NIEMINEN, TEKSTI • KIMMO PENTTINEN, KUVA

Tuomo Lappalainen sanoo, että jatkuvat yt-neuvottelut käyvät raskaiksi työntekijöille.

Otavamediassa on käyty viime kuukausina yt-neuvotteluja mediaperhe kerrallaan.

”Tämä on poikkeuksellista”, sanoo Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen**. Hän on kaksissa neuvotteluissa yhteyshenkilönä, joka toimii pääluottamusmiehen apuna ja arvioi erityisesti neuvottelujen juridista puolta.

Kaikissa kolmissa neuvotteluissa vähennystarve on ollut alle kymmenen henkilöä, jolloin neuvottelut voidaan lain mukaan käydä kahdessa viikossa kuuden sijaan.

18. syyskuuta alkaneet yt:t koskevat Seura-mediaperhettä, ja niiden seurauksena voidaan irtisanoa enintään seitsemän henkilöä. Mediaperheeseen kuulu-

vat *Seura*, *Kotilääkäri*, *TV-Maailma* ja *Viva*.

Touko-kesäkuussa käytiin yt-neuvottelut Kodin lehdissä ja elo-syyskuussa yhdistetyssä Outdoor- ja Tekniikan maailma-mediaperheessä. Molemmissa vältyttiin suorilta irtisanomisilta, mutta työt loppuivat yhteensä kahdeksalta henkilöltä, ja yksi tehtävä muutettiin osa-aikaiseksi.

Savolainen sanoo, että neuvotteluaikaa ei saa kiertää pilkkomalla yt-neuvotteluja, mutta neuvottelut voidaan käydä erikseen, jos niiden perusteet ovat erilaisia.

”Juridiikan kannalta olennaisin kysymys on, kuinka erillisiä ja itsenäisiä nämä ovat.”

Savolainen ja Otavamedian pääluottamusmies **Tuomo Lappalainen** kertovat, että kaksissa ensimmäisissä neuvotteluissa käytiin läpi konkreettisempia ja tarkempia kysymyksiä kuin koko taloa koskeneissa yt-neuvot-

teluissa vuonna 2011. Esimerkiksi Outdoor- ja Tekniikan maailma-mediaperheen osalta käsiteltiin sitä, kuuluuko toimittajan työhön testaamista.

Lappalainen on ymmärtänyt, että työnantaja toivoo saavansa parempia ratkaisuja, jos keskittyy syvällisesti yhden mediaperheen asioihin kerrallaan. Hän kuitenkin toteaa toimintatavan olevan raskas työntekijöille.

”Pelätään, milloin tämä osuu omalle kohdalle”, Lappalainen kertoo.

Tämä koskee erityisesti niitä kahta mediaperhettä, joissa yt-neuvotteluja ei nyt ole käyty. Toiseen kuuluvat *Suomen Kuvalehti*, *Kanava* ja *Parnasso*, toiseen *Anna*, *Kaksplus* ja *Koululainen*.

Kaikkien kolmien yt-neuvottelujen perusteena on tekemisen uudelleenjärjestely. Lappalainen arvioi, että taustalla on laskeva trendi ilmoitusmyynnissä ja digitekemisen lisääminen. ●

AHON JATKO VARMISTUMASSA

Radio- ja televisiotoimittajien liitto RTTL tukee Journalistiliiton nykyistä puheenjohtajaa **Hanne Ahoa** jatkokaudelle. Liiton hallitus päätti asiasta keskiviikkona 19. syyskuuta.

Puheenjohtaja **Sari Korpela-Väli-saari** kertoo RTTL:n olevan tyytyväinen siihen, miten hyvin lehdistötaustainen Aho on hoitanut myös sähköisen median asioita.

Helsingin Seudun Journalistit esitti Aholle jatkoa jo viime keväänä. HS:n ja RTTL:n edustajat muodostavat Journalistiliiton valtuustossa enemmistön, joten Ahon valinta jatkokaudelle on lähes varma.

Puheenjohtajaksi ei myöskään ole toistaiseksi ilmoittautunut muita ehdokkaita.

Journalistiliiton valtuusto valitsee joulukuussa puheenjohtajan ja hallituksen vuosille 2019–2022.

Marja Honkonen

SLP KUSTANNUKSEN IRTISANOTUILLE KORVAUKSIA

SLP Kustannus Oy joutuu maksamaan kuudelle irtisanomalleen työntekijälle korvauksia.

Kainuun käräjäoikeus määräsi 6. syyskuuta *Kainuun Sanomia* ja paikallislehtiä julkaisevan yhtiön maksamaan kullekin irtisanotulle 5000 euron korvauksen.

Tuomio on nyt lainvoimainen. Se liittyy keuhkautta 2015 käytyihin yt-neuvotteluihin, joiden taustalla olivat *Kainuun Sanomien* kuusipäiväistäminen, sunnuntaijakelun loppuminen sekä muutokset organisaatiossa.

Käräjäoikeus katsoi, että päätökset irtisanomisista oli tehty ennen yt-menettelyn päättymistä, vaikkakin vasta neuvottelujen lopulla. Virheet johtuivat lähinnä työnantajan huolimattomuudesta.

Marja Honkonen

Yhdistykset

RADIO- JA TELEVISIOTOIMITTAJIAN LIITON sääntömääräinen syysedustajakokous pidetään keskiviikkona 7. marraskuuta 2018 kello 17.30 alkaen RTI-talon auditoriossa (Uutiskatu 2, Helsinki). Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat, valitaan liitolle puheenjohtajisto sekä muut hallituksen jäsenet ja varajäsenet kaksivuotiskaudelle 2019–2020.

PIRKKO LEINO-KAUKIAINEN • LEENA RISKI-CAMPBELL

NYT SE TULEE - JOURNALISTILIITON HISTORIA

Ei mikään yhden illan juttu.

Monipuolinen tietopaketti kertoo Journalistiliiton pitkän ja ilmeikkään historian (1921-2006).

Teos ilmestyy Journalismin päivänä 12.10.2018.

Tilaa kirja Editan verkkokaupasta (www.editapublishing.fi).

Ennakkotarjous Journalistiliiton jäsenille 20,00 euroa (sis. postikulut) koodilla JOURNALISTI. Voimassa 31.8.2018 asti.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

EDITA

JOURNALISTI

Myös verkossa!
journalisti.fi

Etsi Xpertti

ETSII TUTKIJAN JUTTUUSI
ILMAN HAKUSANOJA,
AVOIN KYSYMYS RIITTÄÄ.

www.etsixpertti.fi

Palveluksessasi yliopistot,
tutkimuslaitokset ja

SUOMEN AKATEMIA

Suomen Journalistiliitto

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL

(09) 6122 330

POSTIOSOITE / POSTADRESS

Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmögatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST

info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi

FINKA / A-KASSA

www.finka.fi
(09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

JOURNALISTI

Journalisti Journalisten
Suomen Journalistiliiton
ammattilehti

94. vuosikerta 28. 9. 2018

TOIMITUS

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
/ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 675 7401

TOIMITUSSIHTEERI/
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Martinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT/REPORTAR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU/LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTI
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET/BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO/TRUCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA/UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVAN LEHDEN
ILMESTYMISAIKATAULU
12/2018 aineisto 10.10.
ilmestyy 19.10.

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

ILMOITUSMYynti:

www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VARAA ILMOITUSTILASI
AJOISSA.

Hamstraaja pelasti kirjoituskoneet

Somerolaisessa navetassa lojui linnunkakan alla tuhat kirjoituskonetta. Armas Töykkälän oli pakko puuttua asiaan.

MINTTU-MAARIA PARTANEN, TEKSTI • KATRI LEHTOLA, KUVA

”Someron juttu on, että ihmiset keräilevät kaikkea outoa ja esittelevät niitä toisilleen. Minä olen ihan samanlainen”, sanoo **Armas Töykkälä**.

32-vuotiaan somerolaisen keräilyharrastus alkoi jo lapsena. Töykkälä on kerännyt kaikkea: rahoja, postimerkkejä, karttoja, lp-levyjä. Pienenä hän päätti, että pullonkorkit ovat ainoa asia, jota hän ei keräisi.

”Päädyn keräämään niitä vain vähäksi aikaa.”

Tammikuussa 2017 Töykkälä lähti juttuaiheiden toivossa katsomaan, mitä Somero-Seura puuhaa. Seura oli ostanut joitakin vuosia aiemmin Harjun kartanon navetan, jonne se hamstraa muun muassa vanhoja koneita, esineitä ja tilataideteoksia. Töykkälä oli kuullut, että seura oli saanut lahjoituksena vanhoja kirjoituskoneita.

”Kun kävelin navettaan sisälle, olin lentää perseelleni. Näky oli järkyttävä.”

Vetoisessa navetassa makasi röykkiöittäin vanhoja kirjoituskoneita pölyn ja linnunkakan kuorruttamana. Vesi ja villat tippuivat katosta.

”Ajattelin, että eihän näin voi olla.”

KUKAAN EI TIENNYT, paljonko kirjoituskoneita oli paikallisen eläkeläisen jäämistössä. Töykkälä alkoi luetteloida ja järjestellä koneita seuran aktiivien kanssa. Aluksi hyllyille ja luetteloon luokiteltiin 500 vanhempaa, 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun kirjoituskonetta. Homma oli vasta puolivälissä, kun muut kyllästyivät työhön. Loput koneet olivat matkakirjoituskoneita, joihin Töykkälä viehättyi. Hän alkoi tuoda 1950–70-lukujen koneita autotalliinsa ja puhdistaa niitä.

”Ne ovat designaikakauden hienoja, värikkäitä erimerkkejä. Osa ei edes näytä kirjoituskoneilta vaan ne muistuttavat esimerkiksi lentokoneen mustaa laatikkoa.”

Koneiden mekaniikka ei Töykkälää kiinnostanut, ainoastaan ulkonäkö. Tähän mennessä hän on puhdistanut joitakin kymmeniä koneita. Kaikkiaan niitä on arviolta 500.

Töykkälä myöntää, ettei ole edes varsinaisesti keräilijä vaan ennemminkin hamstraaja. Hän ei etsi tiettyä esinettä vaan häntä kiinnostaa omistaa isoja määriä samanlaisia tavaroita.

”Ne muistuttavat esimerkiksi lentokoneen mustaa laatikkoa.”

”Kirjoituskoneissakin minua kiinnostaa se, että ne ovat kaikki niin samanlaisia, mutta silti erilaisia.”

PIENEN KAUPUNGIN kulttuuriaktiivina Töykkälälle on tyypillistä, että harrastuksista tulee työ ja töistä harrastuksia. Hän miettii kirjoituskoneillekin hyötykäyttöä. Kesällä hän järjesti kirjoituskoneista näyttelyn omistamassaan Someron entisessä adventtikirkossa. Seuraava näyttely on suunnitteilla talvelle, kun ”yliaktiivisen kesän jälkeen pienen paikkakunnan ihmiset ryömivät koloihinsa eikä mitään tapahdu”. Työtä matkakirjoituskoneiden puhdistamisessa ja luetteloinnissa riittää useammaksi vuodeksi.

”Jossain vaiheessa tila loppuu kesken. Pitää miettiä, mitä koneille sitten teen.” ●

VAPPAALLA

ARMAS TÖYKKÄLÄ

● 32-vuotias freelance-toimittaja. Syntynyt Hyvinkäällä, asunut Somerolla 12 vuotta.

● Kirjoitti 17-vuotiaana ylioppilaaksi, minkä jälkeen oppinut ammattinsa töitä tekemällä.

● Työskennellyt freelancerina nelisen vuotta. Asiakkaina muun muassa Somero-lehti, Forssan Lehti ja Salon Seudun Sanomat.

● Keräilee esineitä, kuten kirjoituskoneita. Säveltää musiikkia, laulaa ja soittaa kitaraa. Rakentaa kartanoa ja omistaa Someron vanhan adventtikirkon, jossa on järjestänyt musiikkitapahtumia ja näyttelyitä.

◀ **Koneet rivissä.** Somerolaisilla on tapana kerätä kaimenlaista, sanoo toimittaja Armas Töykkälä, joka on hurahtanut kirjoituskoneiden keräämiseen.

